БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

129 (8349) | 1957 оной июниин 2, воскресенье | Сэн 20 мүнгэн

НҮХЭД ҺААЛИШАД, ХОНИШОД, ГАХАЙШАД, МАЛ АДУУЛАГШАД! Мяха, тоһо, һүнэй хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхын түлөө үсэд шангаар тэмсэе

Нооһо хайшалалгые эмхитэй һайнаар ябуулха

Республикымнай колхозууд болон совхозууд хонидойнгоо нооһо түүбэрилэн хайшалжа эхилбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ аймаг бүхэн энэ хүдэлмэридэ жэгдэрэн орохонь.

Нооһо хайшалалга гээшэ манай эндэхи эрхэ байдалда угаа ехэ харюусалгатай, халуун хүдэлмэри болоно. Юуб гэхэдэ, республикымнай колхозуудай бүхы мүнгэн олзо доходой гурбанай нэгэ хуби шахуунь нооһоноо ороно бшуу. Зарим колхозуудта энэнь 70—80 процент болодог.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хонин ажалда онсо анхарал табигдадаг боложо, республикамнай гүрэндэ нооһо тушааха, худалдаха түсэбөө дүүргэдэг болонхой. Тиигэбэшье, нооһо ехээр абадаг болохо талаар бии байгаа арга боломжонууд гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй. Илангаяа нооһо хайшалалгые шанар муутайгаар, хайша хэрэгээр үнгэргэһэнһөө боложо, тэрэ ехээр гутаагдана, үнэ сэн багатай болоно ха юм.

Имагтал энэ шалтагаанһаа үнгэрһэн жэлдэ колхозуудаймнай гүрэндэ тушааһан нарин ба нарибтар нооһоной 19—20 процентнь гутаагдаһан, муу шанартай байшоо һэн. Тиин Тарбагатайн, Баргажанай колхозуудай тушааһан нооһоной хахадынь, хахадһаа ехэнхинь муу гэжэ тоологдоо һэн.

Гадна, зарим колхозуудта хонидые муугаар хайшалжа, угаа ехэ нооһо гээдэг. Гараар хайшалхада гү, али хониной нооһоной һайса хөөрөөгүйдэ хайшалхада нооһон гутадаг, малай бэедэ үлэдэг, шорой шохойтой худхадаг гэжэ мэдээжэ. Тиимэшье һаань зарим колхозууд нооһо хайшалдаг агрегадуудые МТС-һээ абангүй, энэ хүдэлмэриие гараараа хэдэг буруу заншалтай.

Олохон колхозуудта хайшалалгын үедэ нооһые шанар шанараарынь илгаха хүдэлмэри мууса эмхидхэгдэнэ. Энэ хүдэлмэриие хайшалалгатай суг ябуулха аад лэ, тэдэнэр нэгэ—хоёр үдэр үнгэргэжэ хэдэг байха юм. Тэрээнһээнь боложо, элдэб нооһон холисолдожо, тунга сэбэр нооһоной гарасань бага болоно.

Мүн энэ дутагдалһаа боложо, бэлэдхэлэй пунктнуудта, Бурмонкоопсоюзай базануудта нооһые шанар шанараарынь, класс классаарнь дахин илгаха хүдэлмэри гарадаг. Тэрээндэ колхозуудай олон хүнүүд хабаадуулагдаха баатай болодог. Мүн нооһон оло дахин һэжэрэгдэхэдээ таһаржа, муу шанартай болодог ха юм.

Бурмонкоопсоюзай хүдэлмэрилэгшэдэй энэ хэрэгтэ оролдосо багаар гаргаһанһаа боложо, хэды шэнээн сэбэр нооһон абтахаб гэжэ лабораторидо шалгажа тодорхойлогдонгүй, миил багсаад гээд ехэнхи нооһон промышленностьда ябуулагдадаг. Энэнь колхозуудташье, гүрэндэшье гарза ушаруулна. Жэшээнь, Зэдын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз нёдондо жэл нооһыень промышленностиин сэгнэһэнэй һүүлээр 80 мянга шахуу түхэриг мүнгэ нэмэжэ абаа һэн.

Теэд урда жэлнүүдтэ нооһо хайшалалга дээрэ бии байһан эдэ бүхы дутагдалһаа тобшолол хээгүй хүтэлбэрилэгшэд үшөөл олон. Республикын хүдөө ажахын министерство, Бурмонкоопсоюз, аймагуудай партийна, советскэ органууд, МТС-үүдэй болон колхозуудай олохон хүтэлбэрилэгшэд энэ жэлэй нооһо хайшалалгын хүдэлмэриие мүн лэ бэлэдхэл муутайгаар эхилжэ байнхай.

Нэн түрүүн колхозуудта нооһые класс классаарынь илгаха хүнүүд хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэгдээгүй байшоо. Олохон колхозуудта нооһо хайшалха тусхай байранууд түхеэрэгдээгүй байһаар. Зарим нэгэн МТС-үүд мүнөө хүрэтэр нооһо хайшалха агрегадуудаа заһабарилжа, байра дээрэнь хүсэд тодхоодүй байна. Бурмонкоопсоюзай хүтэлбэрилэгшэд нооһо ябталха хэрэгсэлнүүдээр колхозуудые хангажа шадаагүй.

Мүнөө хонин ажалые саашадань хүгжөөхэ, нооһо ехээр абадаг болохо тушаа парти, правительствын эрид шанга зорилго табижа байхада эдэ мэтын дутагдалнуудые тэсэхэ аргагүйбди. Нооһо хайшалалгые ургаса хуряалгатай адли шухала кампани гэжэ тоолохо хэрэгтэй. Тиимэһээ энэ хэрэгтэ аймагуудай партийна, советскэ органууд, МТС-үүдэй, совхоз болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд анхаралтайгаар хандаха зэргэтэй.

Түбхын түрүүндэ колхозуудта нооһо хайшалха газарые зохид һайнаар түхеэржэ, үдэр хоног гээнгүй энэ хүдэлмэриие эхилхэ шухала. МТС-эй агрегадууд сүм заһабарилагдажа, колхозуудта тодхогдоод, тэндэ мэргэжэл ехэтэй механизаторнууд хүдэлхэ ёһотой. Тиихэ зуураа, хони хиргаха газарые олон тээ бэшэ, харин шадаал һаа үсөөн газарта эмхидхэхэдэ, 2—3 агрегадые зэргэлүүлжэ тодхоһон томо пунктнуудые түхеэрхэдэ һайн үрэ үгэдэг. Юуб гэхэдэ, тиимэ томо пунктнуудта нооһые класс классаарынь илгаха һайн мэргэжэлтые табиха, нооһоной бүридхэл нарин һайнаар табиха арга олгогдохо ха юм. Мүн хонёор үсөөн Байкало-Кударын, Кабанскын, Тарбагатайн, Иволгын, Заиграйн аймагуудта хэдэн колхозуудые нэгэдүүлжэ, нооһо хайшалха нэгэ пункт эмхидхэжэ болохо.

МТС-үүдэй болон колхозуудай главна зоотехнигүүд нооһо хайшалалгын, илангаяа тэрэниие класс классаарынь илгаха хүдэлмэриие һайса хинан шалгаха уялгатай. Нооһые муугаар хайшалһан, бутаруулһан, шорой шохойгоор худхаһан хүнүүдтэ гарза ушаруулһанайнь хэмжээгээр тэрээниие түлүүлхэ зэргэтэй.

Нооһо хайшалалгые эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, Парти, Правительствынгаа Бэшэгтэ бодото хэрэгээр харюусая.

...лон хүүгэдые түрэһэн эхэнүүдтэ „Эхэ-Герой" гэһэн нэрэзэргэ олгогдобо

1957 оной майн 30-да толилогдо... СССР-эй Верховно Соведэй ...резидиумэй Указаар арба, арбан... дээшэ хүүгэдые түрэжэ хүмүү...гүлһэн Бурят-Монголой АССР-эй ...мэ эхэнүүдтэ «Эхэ-Герой» гэ... хүндэтэ нэрэзэргэ олгогдоод, ...дээндэ «Эхэ-Герой» гэһэн орден, ...СССР-эй Верховно Соведэй ...резидиумэй грамота барюулха гэ... тогтоогдоо:

1. **Ошорова** Шойжид Дампиевна — Түнхэнэй аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн.
2. **Юалисова** Евдокия Васильевна—гэрэй эзэн эхэнэр, Городок город.
3. **Серебрюхова** Елена Ивановна—Хориин аймагай «Красный партизан» колхозой гэшүүн.

(ТАСС).

★

Мария эрхим тугалшан болоо

Мария Григорьева мал ажалда хүдэлжэ эхилһээр ехэшье удаан болоогүй. Түрүүшын жэлнүүдтэ фермэ дээрэ һаалишадтай хамта энэ басаган элдэб жэжэ хүдэлмэри хэдэг байгаа.

Оролдосотой шударгы, һүбэлгэн бэрхэ туладаа комсомол нэрээ нэрлүүлжэ, богонихон болзорто мал харууһалха баян дүршэлтэй болоо.

Тиигэжэ Мария тугалшан болохоор шиидээд, 30 тугал харууһалжа, тобир тарганаар тэнжээгээ бэлэй.

Хайшан гэжэ Мария богонихон болзор соо түрүү тугалшадай нэгэн болооб?

Тэрэнэй хүдэлмэрилдэг фермэ дээрэ ахалагша тугалшанаар Л. А. Нестерова ажаллана. Энэ тугалшан залуу басаганда ходо туһалдаг, яажа тугалаа эдеэлүүлхэ, бэлшээхыень хододоо заажа үгэдэг байгаа.

Абаһан тугалнуудайнгаа нарай байхада сүүдхэдээ дүрбэ дахин нэгэ хэмдэ, тусхай нормоор эдеэлүүлнэ. Нэгэ заа томо боложо эхилхэтэйнь сасуу тугалнуудаа гурба эдеэлүүлнэ.

Тугалнуудай гараһаар хорёод хоноһон хойнонь овёсой, шэниисын һагшадаһа үгэдэг. Элдэбын тэжээл багаһаа эдижэ һураһан тугалнууд тэнжэхэдээ түргэн байдаг гэжэ Мария мэдэдэг болонхой. Таба һара хүрэмсөөрнь машиндагдаһан һү тугалдаа уулгана.

Зунай сагта тугалаа шэмэтэй ногоогоор элбэг тунга бэлшээридэ адуулна.

Нажарай дулаан сагта тугалаа һэрюун байрада, зөөлэн дэбисхэр дээрэ хонуулна.

Тугалнуудаа үбэлэй сагта түлигдэдэггүй байрада байлгадаг. Мүн Мария колхоздо эмхидхэһэн зоотехническэ курсануудта һуралсадаг.

Эрхимээр ажаллаһанайнгаа түлөө Мария Григорьева «Ленинский путь» колхозой правлени ба парторганизациин зүгһөө магтаалда хүртэдэг, мүн шан ба нэмэлтэ түлбэри абадаг юм.

Н. Хазагаев.

Бичурын аймаг.

Жэшээтэ ажал

Будённын нэрэмжэтэ колхозой Налимица нютагта байрладаг отарада ахалагша хонишон Михаил Ильич Усольцев, Иннокентий Афанасьевич Усольцев гэгшэд сугтаа ажаллана.

Тэрэ хоёрой харууһалдаг 403 толгой хонидой 167-ниинь эхэ хонид байгаа. Эдэ хонишод байгша ондо 167 эхэ хонинһоо 176 хурьга абаад, гарзагүйгөөр түлжүүлжэ байна.

Усольцевтан хонидоо жэлэй дүрбэн сагта тарган байлгажа, нооһо ехээр абадагаараа аймаг соогоо алдар сууда гаранхай.

Вл. Морозов.

Түнхэнэй аймаг.

★ ★

Мяха абалгые 4 дахин дээшэлүүлхэбди

Орон доторнай абтадаг мяха, тоһо, һүнэй хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн түрэл партиин уряалые манай колхозой гэшүүд халуунаар дэмжээ.

Манай колхознигуудай дунда хүдөө ажахын культурануудай үндэр ургаса абахын, мал ажалай продуктнуудые—һү, мяха, нооһо абалгые бүри дээшэлүүлхын түлөө мүрысөөн үргэн далайсатайгаар дэлгэрэнхэй. Эдэ үдэрнүүдтэ оройн культуранууд, хартаабха, кукуруза таригдажа байна. 300 гектар газарта кукуруза таригдаха юм. Үндэр ургаса абахын зорилгоор 60 гектар газарта кукуруза гараар таригдаха. Тэрэ газарайнгаа гектар бүриһөө 600 центнер ургаса абахын түлөө оролдонобди. Бусад участогуудай гектар бүриһөө 150—200 центнер ногоон эшэ намаа хуряахаар хараалагдана.

Арга боломжонуудаа тооложо үзөөд, зургаадахи табанжэлэй һүүл болотор һү, мяха абалгые эрид дээшэлүүлхэ гэжэ шиидээбди. Энэ жэл гүрэндэ һү тушааха, худалдаха, натура түлбэри үгэхэ түсэбөө июниин 10-да дүүргэхэбди. Мүнөө июниин нэгэнэй байдалаар гүрэндэ һү тушааха, худалдаха түсэб 90 процент дүүргэгдэнхэй. 1958 оной январиин нэгэн хүрэтэр гүрэндэ һү тушааха түсэбөө 3,5 дахин дүүргэхэ гэһэн уялга абаабди. Колхозой һаалишад ажахын энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2000 литрһээ доошо бэшэ һү һааха уялга абанхай.

Зургаадахи табанжэлэй һүүлшын жэлдэ—1960 ондо 1956 онтой сасуулхада мяха абалгые 4 дахин дээшэлүүлхэбди. Тэрэ тоодо гахайн мяха абалга 5 дахин дээшэлүүлэгдэхэ.

Абаһан уялгануудаа бэелүүлхын тулада манда бүхы арга боломжонууд бии. Бэлшээн таргалуулха эбэртэ бодо малай харууһалгые хэзээ хэзээнэйхидэ орходоо һайнаар эмхидхэхэбди. Энэ жэлдэ бэлшээн таргалуулха бодо малай хоёр гүүртэнүүд эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэй нэгэ фермын мал адуулагша С. Арьяев толгой бүхэнииень сүүдхэдээ 800 граммаар нэмээхэ гэһэн уялга абаа. Мүн гахайн мяха ехээр абажа, гүрэндэ тарган мяхан тушаагдаха.

Мал ажалай продуктнуудые бүри ехээр абахын түлөө үбһэ тэжээл элбэгээр бэлдэхэ шухала. Тиимэһээ уһалагдадаг сабшалангаа үргэдхэхэбди. Тэжээлэй үнэтэ культура болохо кукурузын хойноһоо харууһалгые һайнаар эмхидхэхэбди.

Һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэжэ партиин табиһан зорилгые бэелүүлгэдэ манай колхозой гэшүүд хүсэ шадалаа хайрлахагүй байһанаа мэдүүлнэ.

А. Цикало, Кяхтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.
Ф. Гайфутдинов, колхозой партийна эхин организациин секретарь.
Х. Замбалаева, хоёрдохи фермын һаалишан.
С. Арьяев, бэлшээн таргалуулха гүүртын мал адуулагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кяхтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр Ф. Гайфутдинов нэгэдэхи комплексно бригадын һаалишад болон мал адуулагшадтай «Орон доторнай абтадаг мяха, тоһо, һүнэй хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ» гэһэн Н. С. Хрущевой үгэ тушаа хоорэлдөө хэжэ байна.

★

Хони, хурьгадые тобир тарганаар адуулна

Хүйтэн үбэлые Курумканай аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой хонишод һайнаар дабажа гараа. Мүнөө хүхэ ногоон дээрэ гараһан хони хурьгадынь һайнаар адуулагдана. Эндэ зуун эхэ хонинһоо зуу гаран хурьгад абтаад, нэгэшье хоролтогүйгөөр тэнжээгдэжэ байна. Хорёод шахуу мянган хониие һайнаар үбэлжүүлхэ гээшэ бэлэхэн хэрэг бэшэ юм.

Тиимэһээ эртэ намарһаа эхилжэ, хонишод, хурьгашад нилээд ехэ оролдолго гаргаһан, хони хурьгадые харууһалха түрүү арга дүршэл һайса шудалһан байха юм. Энэ үбэл, хабартаа хонид дулаан хотон соо байлгагдаа, үбһэ тэжээлээр нэгэшье үдэр дутаагүй.

Д. Санжиев.

Ноoһо хайшалжа эхилбэ

МУХАРШЭБЭР. Аймаг дотор эгээн түрүүн Суулгын МТС-эй харьяата Ворошиловай (Түрүүлэгшэнь Л. Ц. Цыренов) нэрэмжэтэ колхоздо ноoһо хайшалалга эхилээ.

Алташа гэжэ нютагта байрладаг ахалагша хонишод нүхэд Дунды Дармаев, Шойдон Дашиев гэгшэдэй отарануудта ноoһо хайшалалга майн 29-дэ эхилбэ. Эндэхи хонишод отарынгаа 500—500 хонидһоо толгой бүриин 2 килограмм ноoһо хайшалхын орондо 2,5—3 килограмм хайшална. Ноoһо хайшалалга электрын хүсөөр хэгдэнэ.

Түрүүшын нэгэ үдэр тус колхоздо 200-гаад хониной ноoһон хайшалагдаба. Тэрэшэлэн энэ МТС-эй харьяата Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо үсэгэлдэр 60-аад хонидой ноoһон хайшалагдаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ аймагай бусад колхозуудта ноoһо хайшалалга жэгдэрэн эхилбэ.

Манай корреспондент.

Үнеэнһээ үдэртөө хахад пүүд һү һааха

Ториин аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Петр Очиров Бильчирэй гүүртэдэ мал адуулагша байһанаа һаяшаг һайн дураараа һаалишан болобо.

Комсомолец нүхэр Очиров 14 үнеэдые тушаажа абаад, мүнөө үдэртөө үнеэн бүриһөө 5 литр һү һаана. Ажал хүдэлмэридөө оролдосотой бэрхээр хандажа, һаалишанай мэргэжэлые тэрэ түргөөр шудална. Дүй дүршэл ехэтэй үнинэй һаалишан Ханда Цынгунова энэ һаалишан хүбүүндэ ходо туһаламжа үзүүлдэг.

Мэргэжэл шадабаряа улам дээшэлүүлжэ, залуу һаалишан Петр Очиров Октябриин 40-дэхи жэлэй ойе ажалай бэлэгтэйгээр угтахань. Үнеэн бүриһөө үдэртөө хахад пүүд һү һааха уялга тэрэ абанхай.

Б. Аюшеев.

Ажалшадай эрилтые һайнаар хангана

Дырестэйн сельпогой (Зэдэ) хүдэлмэрилэгшэд социалистическэ мүрысөөндэ хабаадалсажа, эд бараа наймаалха һара бүриингөө түсэбые саг соонь дүүргэдэг юм. Сельпогой центральна магазинайнь наймаалагша нүхэр Ц. Цыренова хүдөөгэй ажалшадта эд бараа наймаалха түсэбөө һара, квартал бүхэндэ ходо үлүүлэн дүүргэжэ, сельпо дотороо түрүүлжэ ябана.

Зэдэ станциин дэргэдэхи № 2 магазинай наймаалагша Цырендулма Дабаева, нүүдэл автолавкые даагша Лубсандоржи Бадмаев гэгшэд тэрээнһээ мүн лэ дутуугүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Нүхэр Дабаева апрель, май һарануудта даалгабаряа холо үлүүлэн дүүргэбэ. Тиихэдэ автолавкые даагша нүхэр Бадмаев «Коммунизм», Маленковой, Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозуудай холын гүүртэ болон тарян ажалай бригадынхидта нүүдэл наймаа абаашажа, тэндэ байдаг малшад, механизаторнуудые үргэн хэрэглэлэй эд бараагаар, эдеэ хоолой зүйлөөр таһалдалгүй хангана.

Эдэ наймаалагшад гансахан түсэбэй дүүргэлтэ хараад һуудаггүй, харин хайшан гээл һаа ажалшадта олон зүйлэй эд бараа элбэгээр наймаалхаб гэжэ оролдодог. Тиимэһээ, худалдан абагшадай эрилтэдэ анхаралтайгаар хандан, хэгдэһэн захилые заабол дүүргэхын тула ехэхэн оролдолго гаргана.

А. Ткач.

Бүдүүн болон шэмэтэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхын түлөө бүхы хүсөөрөө оролдохо хэрэгтэй

★

Баянголой луговодууд

Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо ахадүүнэр Самбу, Шагдар, Галсан Цыдыповтэн гэгшэд үнинһөө хойшо луговодуудаар хүдэлмэрилжэ, жэл бүри даажа абаһан участогһаа үбһэ ногооной үндэр ургаса абадаг байна. Тэдэнэр жараад, далаадтай үбгэжөөлнүүд юм. Теэд иимэ үндэр наһатай байбашье, тэдэнэр арга шадалаараа ажаллажа, хамтынгаа ажахые хүгжөөхын түлөө бүхы хүсөөрөө оролдодог.

Мүнөө хабар тэдэнэр Алхаан, Баальшаа, Соёл, Асуули гэжэ газарнуудта сабшалангай газарые даажа абаад, хабар эртэһээ хойшо үтэгжүүлхэ, модо шулуунһаань сэбэрлэхэ хүдэлмэри ябуулна. Хадын горходой гэдэжэ, һубаг канавануудаар уһанай ерэхэдэ, тэдэнэр үдэр һүнигүй сабшалангаа уһална.

О. Раднаев.

Сабшалан уһална

Үшөө хабар эртээр Яруунын аймагай «Коммунизм» колхоздо 17 хүнһөө бүридэһэн сабшалан уһалха звено байгуулагдаа һэн. Звеное хүтэлбэрилэгшөөр шадабари мэргэжэлтэй луговод Цырендоржо Сультимович Сультимов томилогдоһон юм. 1000 гектар сабшалангай 500 гаран гектарнь мүнөө уһалагданхай.

Булат Жанчипов.

★ ★

529 гектар кукуруза тарихань

Кагановичын нэрэмжэтэ колхоз нёдондо жэл кукуруза ехээр тарижа, адуу малдаа нилээд ехэ шэмэтэ тэжээл бэлдээ һэн. Тэрэнэй ашаар энэ жэлдэ һү һаалгаяа эрид дээшэлүүлжэ, аймаг соогоо түрүү һуури эзэлээбди.

Мүнөө жэлдэ колхознай 529 гектарта кукуруза тарихань. Энээнэй ехэнхинь квадратно - гнездовой аргаар таригдаха юм. Кукурузын тарилгые майн 23-да эхилжэ, мүнөө гурбан зуугаад гектарыень таряад байна.

Энэ шухала хүдэлмэридэ тракторна хоёр агрегат, мүн гараар тарилгада 8 звено хүдэлнэ. Звено бүридэ 5 хүн бии. Гараар таригшадые нэгэдэхи комплексно бригадын бригадир нүхэр Дабаев хүтэлбэрилдэг.

Гараар тарихадаа нүхэн бүридэ үтэгжүүлгэ хэлсэнэ.

Хабарай тарилга дээрэ Цагаан-Усанай МТС-эй 7-дохи, 8-дахи тракторна бригаданууд һайнаар хүдэлжэ байна.

Тэдэнэр 2564 гектарта ороoһото культурануудай тарилга саг соонь хэжэ дүүргэээ. Хоёр мянгаад гектар пар хахалагдаа.

Д. Доржиев.

Зэдын аймаг.

Үрэһэгүй һууһаар

Сэлэнгын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ Обичайка гэжэ газарта 15 гектар хартаабха тариһан юм. Эндэхи газар ехэ һайн, хара шоройтой, мүн уһалагдадаг байгаа. Тиимэ дээрэһээ ганшье болоһон жэлдэ ургаса һайса гарадаг байна. Жэшээнь, урзанда эндэ нүхэр Гордеев П. В. гектар бүриһөө 222 центнер хартаабха ургуулһан байха юм.

Гэбэшье, нёдондо жэлдэ эндэнь хартаабха биража гараагүй. Гектар бүриһөө оройдоо 11,4 центнер ургаса абаа һэн. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, газарай хүрьһэнэй мууса элдүүрилэгдэһэн дээрэһээ, ургасын хойноһоо саг соонь харууһа эмхидхэгдээгүй дээрэһээ болоһон байна.

Гадна, арай гэжэ ургуулһан хартаабхаяа оройтуулжа малтаһан байгаа. Энэ шалтагаанһаа боложо, 179 центнер хартаабха хүлдөөһэн байха юм.

Мүнөө жэлдэ тус колхоздо хартаабхын үрэһэ хүрэнгэ дуталдаба. Теэд эндэхи колхозой хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Минаев ба Афанасьев гэгшэд дутуу үрэһээ бэдэрхэ тушаа хэмжээ абангүй һууна.

Б. Бальчинов.

Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойдо

Түрүү кондуктор

Хориин аймагай Кулькисон нютагта түрэhэн Намсарай хүбүүн түмэр замай хүдэлмэришэн болохоб гэжэ огто hанадаггүй байгаа. Намсарай бүри багашаг ябахадаа паровоз, поезд гээшые ном дээрэ лэ харагша hэн.

Намсарай хүбүүн Заиграйн аймагта нэгэтэ поезд хараhанhаа хойшо түмэр замшан болохоб гэжэ сэдьхэдэг болоhон юм. Теэд уданшьегүй тэрэ hанаhандаа хүрэжэ, hарбайhанаа абажа шадаhан байна. Намсарай Батуев 1939 ондо 19-тэй боложо ябатараа, ахалагша кондукторай курсада hурахаяа Галуута-Ноурай станци ошоhон байгаа. Нүхэр Батуев курсаяа дүүргэмсээрээ Эрхүү городто поезднуудые үдэшэгшөөр жэл тухай ажаллаад, hүүлээрнь Улан-Удэ городто кондуктораар эльгээгдээ hэн...

Намсарай Батуев 1941 ондо бусад нүхэдтэйгөө хамта Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда мордожо, хэдэн жэл ябаhанайнгаа hүүлээр, нютагаа бусажа ерэхэдээ хуушан ажалдаа дахин ороhон байгаа. Тэрэ гэhээр олохон жэл үнгэрбэ. Ажалдаа баян дүй дүршэлтэй болоhон нүхэр Батуев мүнөө Улан-Удэ станцида главна кондуктораар ажаллажа байна. Энэ үе соо нүхэр Батуев hайн жэшээ харуулха зуураа, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

Үнэн сэхэ ажалаараа нүхэдэйнгөө дундаhаа шалгаржа гараhан нүхэр Батуев мүнөө Улан-Удын городской Соведэй депутат, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой организацинуудай хүдэлмэриие шалгаха горсоведэй саг үргэлжын комиссиин гэшүүн юм. Намсарай Базарович ажалшадай эрилтэ, гомдолдо анхаралтайгаар хандадаг, тэдэнэй эрилтые түргэнөөр дүүргэдэг дээрэhээ олондо хүндэтэй болонхой. Мүн ажаллажа байhан газартаа профсоюзна комитедтэ hунгагдаад, хүдэлмэришэдэйнгөө байра байдалые hайжаруулха комиссиин хүдэлмэриие эрхилнэ.

Эрхим ажалаараа шалгарhан, түрүү хүдэлмэришэ нүхэр Батуев хэдэн удаа значогуудаар шагнагдаhан, хэдэн дахин баясхаланда хүртэhэн байна. Мүнөө энэ новатор Агууехэ Октябриин 40-дэхи ойн хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, арадай ажахыда хэрэгтэй ашаа шэрэжэ ябаhан поезднуудые графигhаань гээгдүүлхэгүйн түлөө бүхы хүсөөрөө оролдоно.

И. Воробьев.

Комбинадай барилгада

Усть-Баргузин тосхондо загаhа-консервын комбинадай томохон барилга эрхилэгдэжэ байна. Тэрэ барилгые «Байкалгосрыбтрестын» барилга-хабсаралгын участогай хүдэлмэришэд хэнэ. Барилгашад энэ жэлдэ комбинадай корпусhоо гадна, мүн 980 дүрбэлжэн метр талмайтай байрын 10 гэр, хүүгэдэй сад, больница барижа, ашаглалгада оруулха түсэбтэй.

Барилгашад ерэхэ намар болохоёо байгаа Агууехэ Октябрьска революциин 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула ажалай ехэхэн эдэбхи, үүсхэл гаргана. Хүдэлмэришэдэй дунда социалистическэ мүрысөөнэй эршэ улам шангадан, hара бүри шэнэ амжалта туйлагдана.

hайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрhэн мүрысөөнэй нэгэдэхи кварталай дүн гаргагдаhан байгаа. Мүрысөөндэ шалгарhан барилгашадай бригаданууд үнэтэ шанда, дамжуулгын Улаан тугта хүртэhэн юм. Мүнөө хоёрдохи квартал соо мүрысөөнэй эршэ улам шангадажа байна. Барилгашадай дундаhаа нүхэд Ластовка, Колодин, Попов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригадынхид мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Модо шэрэдэг шофёр нүхэр Н. Шелковников, тракторист нүхэр А. Коркин гэгшэд эрхим ажалаараа мүн лэ суурхана.

К. Левша.

Ленинскэ шангай лауреадууд

ЛЕОНИД ЛЕОНОВ

Советскэ агууехэ уранзохёолшо Максим Горькиин эгээн дуратай шаби Леонид Максимович Леонов гушан табан жэлэй урда тээ түрүүшынгээ рассказ бэшээ hэн. Совет засагай түрүүшын жэлнүүдтэ бэшэгдэhэн Леонид Леоновой «Барсуки» гэжэ повесть, «Соть» гэhэн роман уншагшадай дунда ехэ хүндэтэй болонхой.

Тэрэшэлэн дайнай hүүлээр бэшэгдэhэн, советскэ литературын томошог зохёол болохо Леоновой «Ородой ой» Ленинскэ шанда хүртэхэл ёhоороо хүртөө. Хүн бүхэн ой модондо үнэн зүрхэнhөө дурладаг, ажабайдалай арюун булаг гээшэ гэжэ сэгнэдэг байха юм. Зүгөөр, литературада ородой ойе үмөөрэн, мээхэй уринаар хандажа бэшэгдэhэн зохёол байгаагүй шахуу бшуу.

Энэ ном соогоо ой модон тухай үнэншэмэ hайнаар, хурса тодоор бэшэнэ.

hайн хүн гэжэ hанагдадаг, үнэн дээрээ муухан зосоохитой, нэрэ хүндэтэй болохын түлөө hанаата болоно ябадаг Грацианский, ой модоной түлөө үнэн зүрхэнhөө оролдодог бодото эрдэмтэ, ёhотой совет хүн Вихров хоёр энэ ном соонь тэмсэнэ.

Советскэ бодото байдал, социалистическэ гурим гээшэ хүнүүдэй hайн мууе хэдыдэшье илгаруулжа, элирүүлжэ гаргадаг бшуу. Эгээл нимэhээ, ой модо ургуулдаг мастер Иван Вихров тэрэ тулалдаандаа илана, харин хооhон гоё үгөөрөө, удхагүй бодолоороо халха хэжэ, бэеэ нюудаг арга мэхэтэ Грацианский диилдэнэ.

Иван Вихров бүхы Советскэ Союз соогуур тараhан олон тоото ханинартай юм. Ой модод танай хани нүхэр гээшэ, тэрэ хани нүхэрөө хамгаалагты, ой модондоо хани ёhоной урин сэдьхэлтэйгээр хандагты,— гэжэ профессор Вихров Ой модоной институдта hуража байhан шабинартаа хөөрэнэ.

Мүнөө профессорэй лекциhээ нэгэ хэhэг толилхомнай.

„Ородой ой" гэжэ романhаа

«...Танай дундаhаа сэнгүй ехэ үүргэ дүүргэхэ ажал-ябуулагшад — ой модоной хэрэг эрхилхэ багшанар гараха байха. Юундэб гэхэдэ, ойе ургуулhанда орходоо ой модондо мээхэй уринаар хандаха, ой модые хамгаалан хараха хүнүүдые хүмүүжүүлхэ гээшэ үшөө шухала байна бшуу. Ямаршье үзэглэл абахада, хэрбээ урда тээнь түрэл байгаалиин, тэрэ тоодо ой модоной удхашанар ба гоё hайхан үзэмжэ тухай оролтын хэдэн хуудаhагүй hаа, тэрэ үзэглэл өөрынгөө үүргые дүүргэжэ шадахагүй юм. Эрдэм hургаалай эгээн хэрэгтэй, эгээн арюун hайхан энэ түрэл байгаалиие шудалха хэрэгтэ үхибүүдээ hургажа шадаагүй багша мүртэй багша гэжэ тоологдодоггүй юм. Ой модон гээшэмнай Эхэ оронойнмай эгээл hайн hайхан зүйлынь гээшэ. Эхэ орондоо дурлаhан хүн гээшэ ой модые хамгаалха талаар ажаллажа, өөрынгөө хубитые оруулха ёhотой. Ой модондо дуратай хүн бүхэн Эхэ орондоо дурлажа шададаг. Нэтэрүү муухай зайгуулнууд, хүнэй хүзүүн дээрэ хүлбэрэгшэд хадаа Эхэ орондомнай харша этэгээдүүд гээшэ,—гэhэн бодолые тэсэмжэтэйгээр үхибүүдтэ хэлэжэ, ойлгуулжа үгэгты! Юушье байгуулжа, юушье hандаргажа шадаха эдэ эдир наhатанай захагүй ехэ сагые, хизааргүй ехэ хүсэ шадалые үнэн зүбөөр хэрэглээ hаатнай, ой модон гэмтэхэгүй, сэсэрлиг сад хооhорхогүй, шубуудай уурхайнууд, шоргоолзоной бутанууд hандаргагдахагүй байна бшуу. Юушье ойлгоогүй үхибүүд мүшэр хухалхадаа, модо гэмтээхэдээ, уурхай hандаргахадаа баатар зориг харуулбаб гэжэ hанадаг ха юм. Ямаршье тусхай харуулшадаар хамгаалагдадаггүй, имагтал арад олоной hэшхэлээр, hайн hанаагаар сахигдадаг зарим зөөри хогшол байдаг ха юм. Ой модон гээшэ иимэ зөөри хогшол болоно. Тиимэhээ комсомолшууд болон hургуулиинхид, мүн бусад хубилан шэнэдхэгдэжэ байгаа газарай срээдүйн эзэд ногоон үнгэтэ хани нүхэрөө хамгаалха гэhэн арюун hайхан хэрэгые ударидаха ёhотой.

Урдань, революциин урда тээ ой модые зэрлиг муухайгаар хюдадаг, хайша хэрэгээр hалгаадаг байhан юм. Россин хэды ехэ ой модон түймэрэй аюулда абтадаг байгаа гээшэб! Ингэжэ хэды ехэ үнэтэй энэ ногоон нүхэрөө гээгээ гээшэбибди.

Энэ дуу гарахагүй, хэнhээшье ехэ ашаг туhатай хани нүхэрэйнгөө ашыень харюулха сагнай ерээ. Ой модые мүндэлүүлхэ hайндэртэ байгуулагдаhан сагhаа хойшо мүнөөдэр болотор өөрынгөө хүсые ой модонhоо абажа байhан асари ехэ индустри хэдэн түмэн машинаараа энэ хани нүхэртөө дооро дохиг . лэ. Оронойнгоо ой модоной гайхамшаг hайхан картые харахадаа мэдэхэлтэ: таанар хайша хэрэгээр хандажа, ногоон үнгэтэ нүхэрэйнгөө ашыень хайшан гэжэ харюулжа байhанаа мэдэжэ абахалта. Ой модо ургуулагшын ба газар элдэгшын уг зорилгонь адли юм. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэр ехэ ашаг олзо абаха гэжэ оролдоно ха юм; теэд абадаг аша үрэнь ондо ондоо байна: газар ажахы эрхилэгшэ жэл бүхэндэ ургаса хуряана, харин ой модо ургуулагша хэдэн жэлдэ эсэшэ сусашагүй хүдэлмэрилөөд, ямаршье аша үрэ абажа хангагданагүй тооной. Эдир залуу хани нүхэдни, таанадай ой модо олон жэлэй туршада болбосорхо байна, ехэл үсөөнтнай аша үрыень хаража, үри зүрхөө баясуулха байха... Гэбэшье, нэгэтэ нэгэл сэдьхэлээ хүдэлгэн, малгайгаа тархиhаа абажархёод, шулуун талын ордон мэтэ гоё hайхан шуурн шэнхинэдэг байшан гэр соогуураа ябахал байхат. Тэндэтнай ханань эрдэнеэр бүтээhэн бэшэ, ногоон модон, оройнь hаргама hайхан үүлэн байхал. Ой модоной зоригжолто мастер Василий Докучаев өөрөө, тэрэнэй олон тоото нэтэрүү үсэд шабинар тиимэ hайхан ордониие имагтал hанаандаа hанаhан байгаа бшуу. Хүн зоной зол жаргалые бүридүүлжэ байгшадай hанал бодолынь эрдэм мэдэсэ шэнги тиимэл хэрэг хэжэ шадаха хүсэтэ зэбсэг ха юм. Ой модо ургуулагша бодол эрмэлзэлгүй hаа, хэншье бэшэ гээшэ. Манай орондо хоёрдохи шатын мэргэжэл гэжэ байдаггүй юм ааб даа; гэбэшье, ой модо урууламшын ажал гээшэ, бэшэ ямаршье мэргэжэлтэндэ орходоо үе үенүүдтээ социалистическэ ёhые хүсэд түгэсөөр дамжуулдаг мэргэжэл ха юм. Буурал толгойнуудтай болошоод, орой дээрэтнай гүрбэжэ, шууяжа байhан ой модонойнгоо доогуур сэнгэжэ ябахадаа, түргэн дундаа ном бэшэжэрхидэг, hали були хүдэлжэ гэр байшан бүтээдэг, түргөөр хуушардаг машинануудые хэдэг хүнүүдтэ орходоо арба дахин ехээр омогорхохо бэшэ аалта.

Ой модоной ашаг туhада хэhэн ямаршье ажалытнай арад зон дэмжэхэл. Тиихэдэнь таанадай хэдышье хэсүү бэрхэтэй, хүшэр хүндэ ажал хэлэшэгүй хүнгэн мэтэ болохол... 1891 оной үлэсхэлэн зоболоной hүүлээр ой модоной департамент саг үргэлжэ ган гасуур болож байха ябадалай шалтагааниие шалгаха нэрэтэй хүндэтэй комисси эльгээхэдэнь, тэрэнь ой модото газарые, тайга хүбшые мори тэргээр ябажа гараhан байгаал. Тэрэ комиссидэ оройдоо ганса хүн байгаа. Докучаев ябаа hэн. Сэхынь хэлэхэдэ, хойто жэлынь ой модоной департаментынхид табигдаhан зорилгын орёо бэрхэтэй байhые хараадаа абажа, комиссиингаа гэшүүдые хоёр дахин олон болгоо бэлэй. Таанад үсөөмди, ганса нэгэбди гэжэ бү айгты. Таанадтай хамта бүхы арад зонтнай гар гараа барилсан, ой модые хамгаалха гэhэн hайн hайхан хэрэг хэхэ байхал!.. Тиимэhээ, таанад эгээл саг соогоо ой модондо туhалхаяа мордохотнай гээшэ. Үе сагай ошохо бүхэндэ газарhаа абтадаг миинтэ баялиг улам бага болоод байна. Хожомынь альга маахам hуухагүйн тулада тэрэ баялиг бодолтойгоор гаргашалха ёhотойбди. Заримдаа байгаалиhаа ямаршье саарhа гуурhа үгэнгүйгөөр зоргоороо абаhан тэрэ баялигаа hөөргэнь бусаахада муу бэшэ. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, бүхы общество, үндэhэ яhатан, дэлхэй дээрэ амиды мэндэ ябаhан бүхы амитад бултадаа газарай эзэн бэшэ гээшэ, тэдэ бүхы хүн зон, бүхы амитад газарые миил ашаглана гээшэ, тиимэ дээрэhээ гэр бүлын hайн сэдьхэлтэ эсэгэ шэнги удаадахи үедөө хэрэглэжэ байhан тэрэ газараа бүри hайн болгоод орхихо ёhотой болоно гэhэн Марксын үгые тайлбарилха гэжэ шадал зэргээрээ эндэ мүнөө оролдобо гээшэб.

Гансал манай орондо советскэ хүнүүд байгаалиие эшүүригүйгөөр мүлжэжэ байхаяа болёо, теэд энээнэйнгээ хажуугаар бидэнэр ахир муухан үбhэн мэтэ байгаалиин алибаа үзэгдэлhөө үрхиржэ, хиидэжэ, өөрын мэдэлгүй ябаха ёhогүйбди. Бидэнэр орон дэлхэйгээ, байгааляа хубилгаха агуу ехэ шиидхэхы хүсэн болохо ёhотойбди. Тиимэhээ, бидэнэр ягаал hаа hайнаар саашадаа хүгжэхые эрмэлзэн, мянга, миллион туршалгын хүдэлмэри хэжэ, гам хайрагүйгөөр, ямаршье уг зорилгогүйгөөр, ехэхэн гээлтэ хохидолдо орожо, он жэлые үнгэргэдэг байгаалиин байдалые, тэрэнэй бүхы байгуулалтые, үйлэ хэрэгыень нэгэдхэдэг, далда нюуса холбоо барисаань хаража абаха ёhотой болонобди. Энэ хадаа ухаан бодолой уг зорилго, удхашанар болоно. Социализм гээшэ хүнэй ажабайдалай, ухаан бодолой гамтайгаар хандаха ёhотой байгуулалта мүн. Бидэнэр урдань хэнэйшье ябажа үзөөгүй харгыгаар эрэлхэг зоригтой алхамаар урагшаа дабшанабди. Теэд манай харгы дээрэ үшөөл хэдэн ехэ аюултай хаалта боолто ушаржа магад. Тиин бидэнэр тэрэ хаалта боолтые хүсэл зоригоороо, баатар дэлисээрээ дэлбэ хяа бута сохижо, замаа үргэлжэлүүлхэ ёhотойбди. Түүхын хуудаhа ираад харахадамнай, арадай үльгэр түүхын hаруул hайхан алдар нэрэтэ мэргэн баатар хүнэй жаргалай нангин булагые бузарааха гэжэ оролдодог харата муухай зэрлиг дайсануудые хаанашье, хэзээшье бута сохидог бэлэйл. Эгээл иимээр бидэнэр хаалта боолтые бута дэлбэ татахамнай дамжаггүй.

Манай арад зондо, армида алдар соло! Залуу модо ургуулагшад, таанадта hайн зам хүсэнэб!»

Гунга Чимитов ородhоо оршуулба.

Хүн зониие шэрэхэ «ТУ—104» гэжэ онсо хурдан реактивна самолёт байгуулhанайнь түлөө авиационно промышленностиин генеральна конструктор А. Н. Туполевта Ленинскэ шан олгогдоо.

Андрей Николаевич Туполевые гансал манай ороной бэшэ, харин хариин олон оронуудай ажалшад мэдэдэг юм. Тэрэнэй зохёоhон «ТУ—104» гэжэ реактивна самолёдые Лондоной болон Делиин, Прагын болон Пекинэй, Джакартын болон Рангунай, мүн хариин бусад олон городуудай ба Советскэ Союзай городуудай ажалшад хараhан байна.

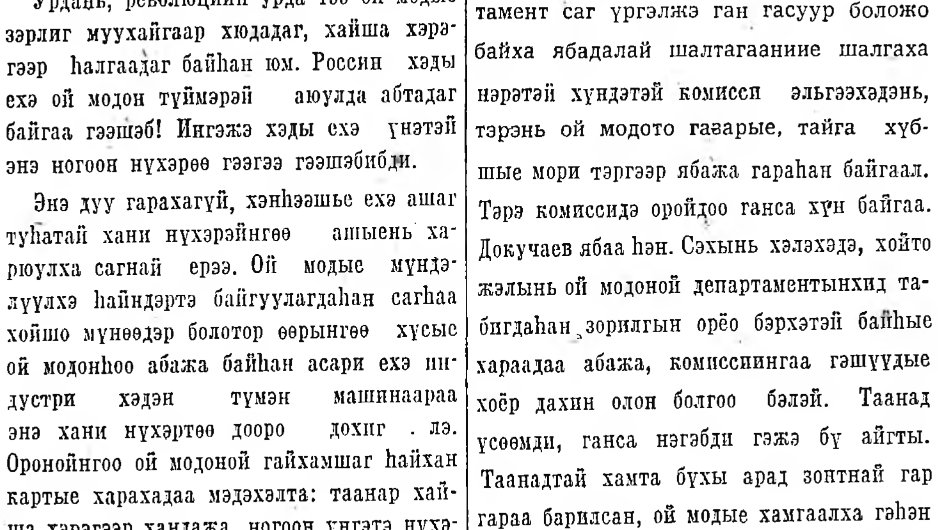

Энэ үзэсхэлэнгэй hайхан, онсо түргэн ниидэдэг самолёдые хараhан хүн бүхэн тон ехээр гайхан омогорходог. Андрей Николаевич мүнөө реактивна транспортна авиациие бүри hайжаруулхын түлөө хүдэлжэ байнхай. «ТУ—104» самолёдто орходоо 20 хүнөөр олон хүниие даажа шадаха реактивна самолёт hаяар бүтээгдэхэнь. Мүн 170 хүниие дааха турбовинтнэ самолёт конструктор мүнөө зохёожо байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Н. Туполев кабинет соогоо хүдэлжэ hууна.

ТАСС-эй фотохронико.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

Мүрысөө харуулха гээшэ уялгануудые толилоод лэ үнгэрхэ гэhэн бэшэ ха юм

Энэ жэлдэ «Закаменская правда» газетэ hара бүхэндэ, заримдаа hара соо хэдэн удаа элдэб уялга, хандалгануудые толилhон байна. Сталинай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин гэшүүдэй социалистическэ уялга январь hарада, Молотовой нэрэмжэтэ колхозой колхознигуудай абаhан уялга февральда, аймагай бүхы колхознигуудта, hургуулиин багшанарта Ждановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин гэшүүдэй хандаhан хандалгые март hарада, Цакирай тоhоной заводой хүдэлмэришэдэй абаhан уялга мүн лэ мартда, 1957 ондо мяха ехээр абаха тушаа «Победа» колхозой гэшүүдэй абаhан уялга апрель соо, Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ аймагай колхознигуудай, МТС-эй хүдэлмэрилэгшэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй уялга май hарада толилhон байна.

Уялгануудые хэмhээ үлүү олоор толилоот гэжэ «Закаменская правда» газетын редакциие зэмэлхээ хүсэнэ бэшэбди. Социалистическэ уялга гээшэмнай саарhан дээрэ бэшэгдэhэн хооhон найдуулга бэшэ, харин ажалшадай ажалай ба политическэ ехэ дэбжэлтын элитэ гэршэ баримта, ниитынгээ ажал хүдэлмэриие дам саашадань эршэмтэй түргэнөөр хүгжөөн дэбжээхэ зорилгоор хүнүүдэй даажа абаhан тодорхой уялганууд, айхабтар харюусалгатай хэрэг ха юм. Тиихэдэ редакци хадаа уялгал hаань толилжо байха бэшэ, харин газетэдэ гаргахынгаа урда тээ хэр жэшээтэ hайн, хэр ехэ удха нүлөөтэй байhыень ёhотойгоор сэгнэжэ үзэхэ, энээндэ тон харюусалгатайгаар хандаха уялгатай ха юм.

Ямар нэгэн уялга толилоол hаа, редакци гээшэ энэ уялгын хэр зэргээр бэелүүлэгдэжэ байhые саг үргэлжэ hонирхохо, энээн тухайда хододоо бэшэжэ байха зэргэтэй. Харин абаhан уялгаяа ямар нэгэн коллективэй хэрбээ дүүргээгүй hаань, ямар шалтагаанhаа тэрэнэй дүүргээгүй байhые саг соонь тодорхойлжо, абаhан уялгаяа заатагүй бэелүүлхэ ябадалдань туhалха зэргэтэй байна бшуу.

Энэ газетэдэ толилогдоhон Молотовой нэрэмжэтэ колхозойхидой абаhан социалистическэ уялгые жэшээ болгон абажа үзэебди.

Энэ жэлдэ бүхы колхозоороо үнеэн бүхэнhөө 900 литрhээ бага бэшэ, харин нүхэд Ж. Добдонов, Б. Мижытов, Ц. Баирова гэгш[э]дэй даажа байhан hүтэй үнеэд[ай] гүүртэнүүдэй үнеэн бүриhөө 12[00] литр hү hааха, эдлүүриин газар[ай] 100 гектар бүхэндэ 30 центнер [...] абаха гэhэн уялга тэдэнэр абаhа[н] байгаа.

Энэ уялгаяа хүдөө ажахын ту[с] артелиин гэшүүд хэр зэргээр мүнө[ө] дүүргэжэ байнаб? Мүнөө жэлэй до[лоон] hарын дүнгүүдэй ёhоор, Мо[лотовой] нэрэмжэтэ колхоз hү hаа[а]гаар аймаг доторoo эгээл hүүлшы[н] hууринуудай нэгые эзэлнэ. hү ула[м] ехээр hаадаг болохоhоо байтагай, харин нёдондо жэлэй энэ үеынхиhэ[эн] үнеэн бүриhөө 32 литр бага hү hа[а]hан байба.

Тус колхозой правлени боло[н] партийна организаци hү ехээр hаа[]даг болохын түлөө ёhотой тэмс[эл] мал ажалай хүдэлмэришэдэй дунд[а] дэлгэрүүлжэ шадаагүй, эмхидхэл[ай] болон политическэ хүдэлмэри h[]лаар ябуулдаг, hаалишадай мүр[ы]сөөндэ ёhо тэдыгээр хандада[г] байба.

Энэ дутагдалда уялгыень то[]лилhон газетэ ямараар хандана[б]? Тон харюусалгагүйгөөр хандан[а] гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Соци[а]листическэ уялга толилоол хада[а] хэрэг дүүрэз гэhэн шэнги, хэр зэ[р]гээр абаhан уялгаяа мүнөө ма[л] ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй бэ[е]лүүлжэ байhан тухайда газетэ ө[өр]тэй юумэ бэшэнэгүй. Энэнь газеты[н] гол дутагдалнуудай нэгэниинь боло[]но. Хэдэн олон социалистическэ уя[л]гануудые энэ жэлэй эхинhээ хойш[о] толилжорхёод, харин мүнөө боло[]ходо тэдээн тухайгаа редакци ог[то] мартажархёо гэжэ тэмдэглэхэ х[э]рэгтэй. Юуб гэхэдэ, Сталинай, Жда[]новай нэрэмжэтэ колхозуудайшье, Цакирай тоhоной заводой хүдэлм[э]ришэдэйшье абаhан уялганууда[й] хэр зэргээр бэелүүлэгдэжэ байhы[е] «Закаменская правда» газетын ху[у]даhануудhаа мэдэхын аргагүй.

Социалистическэ мүрысөө ха[]руулха гээшэ уялгануудые газе[т]дэ толилоод лэ үнгэргэхэ гэhэн б[э]шэ ха юм. Газетэ болбол аба[h]ан уялгануудаа ажалшадай ямара[ар] бэелүүлжэ байhан тухайда ходод[оо] бэшэжэ байха, социалистическ[э] мүрысөөндэ ёhо тэдыгээр, хайш[а] хэрэгээр хандаhан баримтануудые саг соонь элирүүлэн шүүмжэлх[э], мүрысөөнэй үедэ тодорон гараhа[н] түрүү дүй дүршэлые олоной шал[]бари болгон дэлгэрүүлхэ уялгата[й].

„Агитаторай блокнодой" тусхай номер

КПСС-эй обкомой пропаганда болон агитациин таhагай «Агитаторай блокнодой» тусхай номер хэблэгдэн гараба.

Советскэ засагай 40 жэл соо Бурят-Монголой хүгжэлтые харуулhан иимэ гаршагтай статьянууд энэ номер дотор толилогдоо гэбэл: «Революциин урда тээ Бурят-Монгол ямар байгааб», «Совет засагай түлөө тэмсэл ба Бурят-Монголой АССР-эй тогтоогдоhон тухай», «Бурят-Монголнай хүгжэнги промы[ш]ленностьтай республика мүн», «Бу[]рят-Монгол —-механизированнэ х[ү]дөө ажахы ехэтэй республика мүн», «Советскэ засагай үедэ Бурят-Монголой ажалшадай материальна ба[й]далай hайжарhан, культурна хэм[]жээнэйнь дээшэлhэн тухай», «Бу[]рят-монгол арад зон СССР-эй аха дүү арадуудай нэгэдэмэл бүлэ со[о] хүгжэнэ».

Н. Левский.

Тарбагатай тосхоной депутадууд

МИТРОФАН КУЗЬМИЧ

Тарбагатай тосхоной, мүн оршон тойроной хүн зон Митрофан Кузьмич Гордеевые hайн мэдэдэг.

Нүхэр Гордеев пенсидэ гараhаар үнинэй. Тиибэшье гэртээ миин hуудаггүй: үглөөгүүр эртэ тулгуураа баринхай үйлсөөр алхалжа ябахыень ходо харахат. Митрофан Кузьмичын hаналаа табилсаха юумэн олон.

Митрофан Кузьмичые механизаторнууд харахадаа:

— Манай депутат ерэбэ,—гэлсэдэг. Тэрээниие хүндэтэйгөөр угтадаг. Депутаднай hониң юумэнүүд тухай хөөрэхэ гэжэ механизаторнууд мэдэдэг.

Хөөрэлдөө хэhэнэй hүүлдэ мастерской соогуур ябадаг, хэрбээ дутуу дунданууды хараа hаа шалтагаанииинь элирүүлхэ, заhаруулха гэжэ оролдодог. Митрофан Кузьмич хүнүүдтэй хөөрэлдэжэ шададаг, дура татама, зохид үгэнүүдээр hунгагшадаа ажалай шэнэ амжалтануудта зоригжуулдаг.

МҮРЫСӨӨ ЭМХИДХЭГШЭ

«Победа» колхозой hаалишан Домна Думнова Тарбагатайн сельскэ Соведэй депутадаар hунгагдаhан байна.

Нүхэр Думнова депутат болоhоор фермынгээ хэрэгүүдтэ бүри анхаралтайгаар, оролдосотойгоор хандажа, уранhайханай кружогто эдэбхитэйгээр хабаадалсажа эхилээ.

Нэгэтэ хүдэлмэриингөө hүүлээ[р] нүхэдтөө иигэжэ хандаба:

— Орондомнай мал ажалай про[]дуктнууд ехэ хэрэгтэй болонхой. Бидэ мүнөө дунда зэргээр хү[]дэлнэбди. Үшөө ехэ уялга абаха[]дамнай яаха юм?

— Ши, Домна, мүнөөшье ехэ h[ү] hаанаш. Үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бү[]риhөө 850 литр hү hаагааш,—гээ[д] нүхэдэнь ажаглаба.

— Үгы, тэрэмнай нёдондо байна бшуу. Мүнөө жэл Февронья Баннова гарташооб. Би депутат ха юм биб,—гээд Домна харюусаба.—Басагад, hү бүри ехээр hаахын түлөө мүрысэе. Коммунистка Февронья Банноваhаа жэшээ абажа хүдэлэе. Би энэ жэлдэ үнеэн бүриhөө 1600 литр hү hааха уялга абанаб.

Энэ хөөрэлдөөнэй hүүлдэ hаалишад урданайхиhаа үлүү hайнаар үнеэдээ харууhалдаг болоо hэн. Социалистическэ мүрысөөнэй зургаан hарын дүнгүүдэй ёhоор hаалишан бүхэн 500-hаа 635 литр хүрэтэр hү hааhан байна. Энэнь нёдондонойхиhоо гурба дахин шахуу ехэ болоно.

Домна Думнова депутадайнгаа уялгые hайнаар дүүргэдэг гэжэ hаалишад зүб лэ хэлэнэ.

Ф. Сорокин.

Сэлэнгын аймагай Загастайн дунда һургуулиин 10-дахи классай 57 һурагшад һургуулияа дүүргээд, аймагайнгаа совхоз, колхозуудта гаража хүдэлхэнь. Мүнөө үедэ эрхим һайн сэгнэлтэтэйгээр экзаменаа барихын тула тэдэнэр оролдожо байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 10-дахи «А» классай һурагшадтай ород хэлэ, литературын багша Борис Ринчинович Раднаев консультаци үнгэргэжэ байна.

А. Бадаевай фото.

Улан-Удын 1-дэхи интернат-һургуулиин 10-дахи классайхидай уряада харюу

Классаараа гаража ажаллахань

Улан-Удын 1-дэхи интернат-һургуулиин, Ториин аймагай Үлэгшэнэй дунда һургуулиин 10-дахи классуудай һурагшад экзамен бариһанайнгаа һүүлээр колхоз, совхозуудта ошожо ажаллахань гэжэ мэдээд, Зэдын аймагай Петропавловкын дунда һургуулиин 10-дахи классайхид ехээр һонирхобо. Дунда һургуули дүүргэһэнэй удаа ажалда гаража, арадайнгаа ажахые хүгжөөлсэхэ гэһэн бодол һурагша бүхэнэй сэдьхэлдэ үнинэй байһан юм. Арбадахи классуудай һурагшадай зариманиинь нютагайнгаа колхоздо, нүгөөдүүлынь совхоздо хүдэлхэ хүсэлэнтэй байгаа.

Удаахан зүбшэһэнэй һүүлээр аймагайнгаа хоёр колхоздо ошожо ажаллахаар шиидэбэ. Энэ һайшаалта хэрэгые һургуулиин комсомольско организациин секретарь Михаил Перетолчин, комсомолшууд Надежда Будажапова, Глеб Шестаков болон бусад үүсхэһэн байна. Тэдэнэрэй эдэбхиие 10-дахи классайхид бултадаа нэгэн дуугаар дэмжээ. 39 хүбүүд, басагад колхоздо ошохонь.

Мүнөө тэдэнэр экзаменаа һайнаар барихын тула оролдолго гаргажа байнхай.

В. Болдонов,
Петропавловкын дунда һургуулиин директор.

Һурагшадай агрегадууд

...руунын аймагай Үльдиргын дунда һургуулиин ахалагша классуудай һурагшадай суглаан болобо. һургуулиин директор Цокто Номтоевич Номтоев суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, нооһо хайшалалгын үедэ һурагшадай агрегадуудые эмхидхэхэ тухай һанамжа оруулаа һэн. Энэ һанамжыень һурагшад халуунаар дэмжээ. Һаяар һургуулиин тарахада һурагшадһаа бүридэһэн хоёр агрегат «Коммунизм», Молотовой нэрэмжэтэ колхозуудта хониной нооһо хайшалха юм.

Ж. Булатов.

„Асуудал, харюугай“ вечер

Ториин аймагай Культурын байшинда «Асуудал ба харюугай» вечер һаяшаг болоо. Энэ вечер уридшалан һайса бэлэдхэгдэһэн байгаа. Асуудал һурахын тула табигдаһан хайрсаг дотор 50 гаран асуудалтай саарһанууд ороһон байгаа. Наука, техникэ, марксизм-ленинизмын теори, медицинэ, ажаһуудал, худалдаа наймаан болон бусад олон темэнүүдээр асуудалнууд табигдаа.

Асуудалнуудта КПСС-эй айкомой секретарьнууд нүхэд Марков, Шатуев, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Бамбаров болон бусад харюу үгэжэ, үгэ хэлэһэн байна.

Вечер дээрэ худалдаа наймаанай, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай, ажаһуудалай асуудалнууд хэлсэгдэжэ, хүдэлмэреэ һайжаруулха тушаа шухала хэмжээн абтаа.

А. Ринчинова.

Шэнэ ном

Бурят-Монголой гүрэнэй номой хэблэл «БМАССР-эй арадай ажахы» гэжэ гаршагтай тоо баримтануудай суглуулбари хэблэлһээ гараа.

Табанжэлнүүдэй туршада республикын арадай ажахын хүгжэһэниинь энэ ном соо харуулагдана.

Малые искусственна аргаар үрэжүүлхэ гүрэнэй станци нээгдэбэ

Үүлтэртэ хони үсхэбэрилхэ гүрэнэй племрассадник Петропавловка тосхондо бии юм. Тэндэ һаяхан мал искусственна аргаар үрэжүүлхэ тусхай станци нээгдэбэ.

Тэрэ станци Зэдын, Ториин аймагуудай колхозуудай эбэртэ бодо мал болон адууе искусственна аргаар үрэжүүлхэ зорилготой. Түсэбэй ёһоор энэ жэлдэ тус станци 1200 үхэр, 38300 хони үрэжүүлхэ байна. Тиимэһээ энэ станци малые искусственна аргаар үрэжүүлэгшэдтэй Зэдын колхозуудай малшадтай 4 үдэрэй семинар үнгэргөө. Һаяын үдэрнүүдтэ иимэ семинар Торидо үнгэргэгдэхэнь.

Мүнөө эдэ хоёр аймагуудай колхозуудтай баталһан хэлсээнэйнгээ ёһоор, тус станци үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ пунктнуудые нээжэ байна. Жэшээнь, Зэдын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо хоёр пункт нээгдээд, үнеэд үрэжүүлэгдэжэ захалаа. Һаяын үдэрнүүдтэ тус аймагай Чапаевай, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ болон бусад колхозуудта иимэ пунктнууд нээгдэхэнь.

Станцида һайн үүлтэрэй элитнэ 4 залуу буха асарагдаад, тусхай харууһалгада байлгагдана. Энэ станци малые искусственна аргаар үрэжүүлхэ бүхы хэрэгсэлээр медикамент болон химикадаар хангагданхай.

Хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхын тула үүлтэртэ һайн хусанууд эндэ һаяар асарагдахань. Хонид июниин 15-һаа үрэжүүлэгдэхээр хараалагдана.

Петропавловкада шэнэ станциин байра баригдажа эхилэнхэй.

Индейкэ шубуудые олоор үсхэбэрилэе

Манай Суулга нютагта Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн нүхэр Дашинамжал Гуроракшиев гурбан индейкэ шубуудые нёдондо худалдажа абаад тэжээжэ байна.

Энэ хадаа Суулгада эгээл түрүүшын ушар мүн болоно.

Мүнөө эдэ шубууд жэл болоогүй аад, эрэнүүдынь 10 килограммһаа дээшэ, эмэнүүдынь 5—6 килограмм шэгнүүртэй. Эдэ шубууд март һарын һүүлээр үндэгэлжэ эхилээ. Үндэгэниинь тахяагайхида орходоо 1,5—2 дахин томо байна.

Индейкэнүүд тусгаар боро шэрхи шубууд юм. Эдэ шубуудта тусгаар һайн тэжээл, байра гэжэ хэрэггүй шахуу юм. Үбэлэй 30—35 градус хүйтэниие индейкэ ядангүй тэсэдэг. Үбэл газаашье хоношоходоо даарадаггүй юм.

Таряа талха, кукуруза, яһанай гурил, эдеэ хоолой үлдэһэ индейкэ шубууд ехэ дуратайгаар эдидэг.

Индейкэнүүд элдэб үүлтэрэй байдаг. Бронзово үүлтэрэй индейкэнүүд жэлдээ 60—70 үндэгэ гаргадаг. Эмэ шубуудынь 9 килограмм, эрэнүүдынь 14 килограмм болодог.

Хойто Кавказай үүлтэрэй индейкэнүүд жэлдээ 76—124 үндэгэ гаргадаг юм. Эмэнүүдынь—11 килограмм, эрэнүүдынь 16 килограмм шэгнүүртэй байна.

Индейкын мяхан амтатай, тахяагайхиһаа шанараараа дутуугүй юм.

Украина, Кавказ, оронойнай Центральна областьнуудта индейкэ шубууд олоор үсхэбэрилэгдэдэг. Жэшээнь, Украинын нэгэ колхоз 100 толгой индейкэнүүдые шахаад, жэлдээ 10 мянган түхэригэй олзо доход абаһан байха юм.

Тиимэһээ индейкэнүүдые олоор үсхэбэрилхэ гээшэ колхозуудташье, колхознигуудташье ехэхэн ашаг олзотой гэжэ һанагдана.

Б. Цыренов.

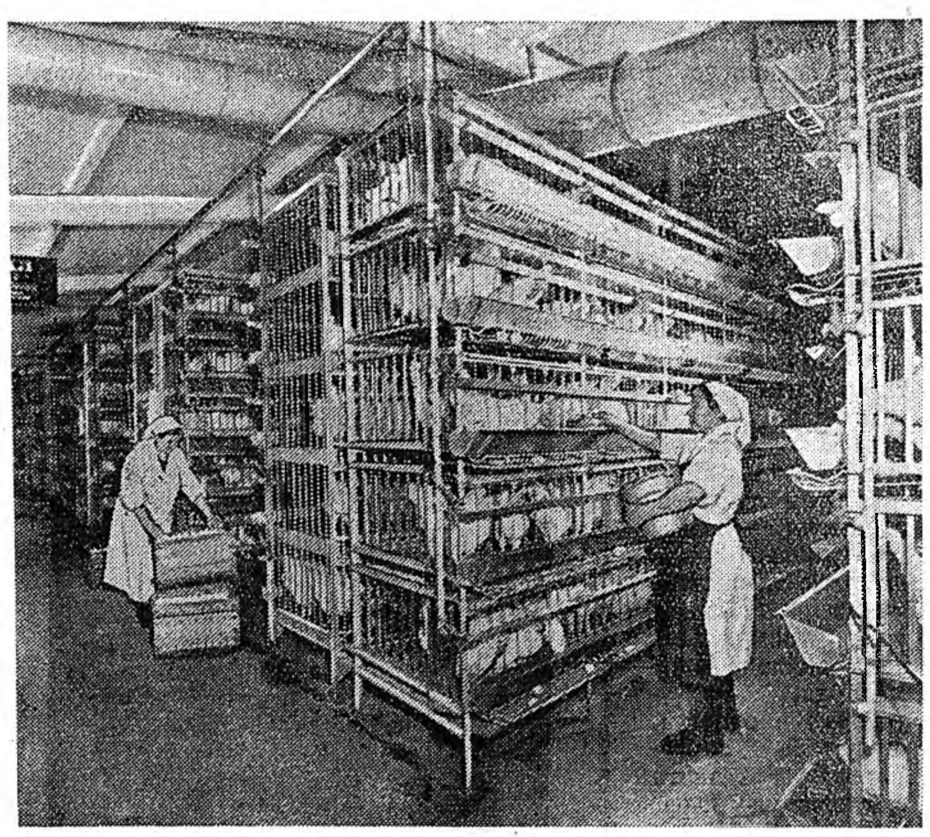

Москва шадарай шубуу үсхэбэрилдэг Брагцевска фабрика шубуунай тон томо предприяти юм. Тус фабрикада жэл бүри 24 миллион гаран үндэгэн бии болодог. 60 мянган үндэгэн, хэдэн тонно тахяагай мяхан эндэһээ үдэр бүри магазинуудта эльгээгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ. фабрикын нэгэ цехтэ. Эндэ 23 мянга гаран тахяа нэгэ доро байлгагдана.

ТАСС-эй фотохронико.

Нэгэтэ һүни...

Сайн, хүндэтэ Тархай!

Танай хурса шүүмжэлэлдэ табингүй орхижо болохогүй юумэн тухай бэшэхэмни.

Һүни дунда һүхэ мадага бариһан. һүүрэгэр хоёр хүн полевой стан руу шэглэбэ. Тэндэ хүрэжэ ерэмсээрээ үүдэ эмдэжэ ороод, ори дуун боложо:

— Жамьян, үтэр энэ һамгаяа үлдэ!

— Хүнэй үгэ дуулаха амитан гүш, үгы гү?—гэлдэжэ хараал шэрээл табин, хамаг юумэ сохижо, һандаргаажа эхилбэ. Тэндэ амаржа байһан залуушуул—үбгэ һамган хоёр —ухаангүй сошоод, гайхахын ехээр гайхаба, айхын ехээр айба. Орожо ерэгшэдэй нэгэниинь шиидам баринхай, аба абаһаар станай сонхо тэһэ сохижо оробо, нүгөөдэнь хэндэ ямаршье «гэм хээгүй», ниитын самоварта, юундэб даа добтолжо, нязара һүхэдэжэ эхилбэ. Ай, зайлуул, энэ иихэдээ юун болобо гээшэб?! Дээрмэдэлгэ гү? Үгы, тэдэнэй хэлэхэ юумэн ори ганса:

— Һамгаяа үлдэ! Хараһаар байтарнайл үлдэ!

— Хүнэй зааһан һамга абахагүй, ондоо юумэтэй ниилэбэш, хара золиг!...

Унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүйгөөр тарилга дээрэ ажаллаһан хүдэлмэришэд амаржа байтараа иимэ муухай абяанай гарахада бултадаа һэришэбэ ха.

Эдээнэй амгалан нойр таһалһан хэд юуд гээшэб гэхэдэ, хахадай халуунтай болоһон хоёр эхэнэр! Нэгэниинь, наһажаал болоһон Цыренова Дари сарбан һүхэ бариһан, кухниин амһарта наяруулжа, самовар эбдэжэ байна. Нүгөөдэнь, мантан шиидам далайгшань, Доржиева Дулма бэеэрээ. Тэрэнь гушаад наһатай, залуу. Хоюулаа Зүүн Хасууртын отара дээрэ ажалладаг юм. Хоорондоо түрэл эдэ хоёр эхэнэр юун дээрэһээ энэ добтолго хээб гэхэдэ, Цыреновагайнь хүбүүн Жамьян гэдэгэй һамганда гэнтэ байтараа дурагүйлхөө юм.

Энэ хадаа Хориин совхозой 4-дэхи фермын Боро толгойн полевой стан дээрэ һаяшаг, май һарын нэгэ һүни болоо. Теэд, тэндэхи ударидагшад юу хаража байдаг юм гэхэ байхат. Сэхыень хэлэхэдэ, юушье хараха дурагүй зон юм, хараашье һаа, хүнэй гомдол оруулаашье һаа, шэхээ бүглэдэг зантай.

Доржиев Ринчин гэгшэ совхозой тэрэ фермын хонишон Найдановой Доржые хүхэ балаг болотор сохижорхёо. Нүхэр Найданов һүүлэй һүүлдэ дүлии болоо гэлсэнэ. Теэд тэндэхи хүтэлбэрилэгшэд (парторг Афанасьев) ямаршье хэмжээ абаагүй, халта толгойгоо һэжэрээд лэ үнгэрөө.

Д. Добчинов.

Дабһагүй сай, сайгүй наймаа

Аяга сай—эдеэнэй дээжэ гэһэн оньһон үгые мартаһан нэгэн тухай хэлэхэ хэрэг гараба. Зэдын аймагай Гэгээтын сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо нүүдэл наймаа эрхилдэг Бадмаева Дарима ошоһон ерэһэндэ шэлтэй архи дурадхаад лэ, харин конфетэ, сай, дабһа, махорко эрихэдэнь богонихоноор харюусадаг ха: —Үгы!—гээд лэ дүүрээ. Теэд Бадмаева гансацье аяга сай тухай оньһон үгэ мартаа бэшэ, мүн зарим үгэнүүдэй уг удхые мартажа захалаад байна. «Нүүдэл наймаан» гэжэ дэмы нэрлэгдээ бэшэ. Холын гүүртэнүүдээр ябажа, һаалишад, малшадта элдэб янзын сай, тамхи, конфетэ, сахар, эд бүд худалдаха уялгатай хүн аад, нүхэр Бадмаева «нүүдэл» гэжэ үгын удхые мартаһан дээрэһээ байраһаа хүдэлжэ шадахаяа болёод байна. «Нүүдэл наймаан», «нүүдэл», «нүүдэл» гэлсэхэдэ шэхэниинь дүжэршоо юм гү, али халта буруу ойлгоходонь, шэхэндэнь: «нүүдэл» бэшэ, харин «һуудал наймаан» гэжэ дуулдадаг болоо юм гү—бү мэдэе. Гэртээ һууха ехэ дуратай. Гэр соо дулаан ха юм. Теэд газаамнайшье мүнөө дан хүйтэн бэшэ гээшэ бэзэ. Ямаршье һаа, зун болонхой, сэдьхэлээ тэниилгэн бэбэр агаараар амилангаашье хүдөө ябамаар лэ.

Нүхэр Бадмаева! Һаалишад, малшаднай хүшэршье, хүндэтэйшье ажалтай зон гээшэ. Арба—хорин модонһоо адха дабһанай түлөө тэдэниие ябуулангүй, нүүдэл наймаагаа абаашажа худалдая. Дабһатай сай уудаг нютагуудта дабһагүй сай—эдеэнэй дээжэ бэшэ. Нүүдэл наймаан—һуудал бэшэ. Иигэжэ хэлсэе.

М. Тархай.

Хэзээ заһагдаха клуб бэ?

Хориин аймагай Ашангын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой клуб хорёод жэлэй туршада заһабарилагдаагүй дээрэһээ ехээр муудажа, аюултай болонхой. Тэрэнэй потолок доошоо хотойгоод, модонуудайнь забһараар шорой гоожожо, клуб соо һууһан хүнүүдэй толгой руу унадаг юм.

— Зай, хэзээ клубаа заһабарилха гээшэбта,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Цыденовһээ асуухада:

— Ерэхэ намар нэгэ арга олдохо бэзэ,—гэжэ харюусадаг.

Клубаа заһабарилха гэжэ энэ түрүүлэгшэ юундэ оролдоногүйб?

И. Байкалов.

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ.

Түрэл нютагһаа холо

Голхоролые найдабаринь булиба

...Ягаахан бэшэг табиһан эзыень мэдэһэн, мүн Таниин өөртэнь дуратайень хүгжөөнь ойлгожо абаһандаа Кондратьевһаа Доржи гансашье ууһан архиһаа бэ, харин гэб гэнтэ тодорон олдоһон зол ...галһаа һогтолсоод бусаа бэлэй. Харин ...өө Гуляевайхиһаа оройхон бусаһан ...жи, мүн лэ гансаханшье ууһан архи ...бэшэ, харин Таниин ерээгүй ушараар ...ата болон гайхаһандаа, магад гэм зэ...гүй байһан тэрэ басаганда голхорһоной... ...ехэдэ һогтолсоһон байлсаба. Тиихэдэ, ...бүхы зулаяа Таниин гүйсэһэн наһа... тоогоор арба найма болгожо хубаагаад, ...тыень яларуулаад һууходань, энэ бай...ь лаһан гэрэлтэй һаруул һэм! Харин ...өө өөрынгөөшье дурладаг байһан, теэд ...дэ өөртэнь дурладаг басагые түхэрсэн ...соохи эгээл ута үдэшые сүм хүлеэһэн ..., харалсан уулзангүй ерээд һууходa энэ ...ынь яаһаншье харанхы бүрүүл бэ? Ог...тойн арбан нарые асаржа бадараагаа... һаа, Доржидо гэрэлтэй болохогүйл ...даа...

...нээхэн гэнэн сэбэр басаган өөрынгөө ...найдал хоёртоо мэхэлэгдэһэн лэ бү ...даа гэжэ Доржи имениинэ үдэшэ һа..., үсөөхэншье үдэр жэлнүүд соо Та...е хубитай золтойгоор хараха тухайдал ...жолжо һууһан юм. Харин мэнэ һая... Гуляевайда һуухадаа Татьяна Алек...атай өөрынгөө оложо шадахаар хуби ...һэжэг түрэбэ. Тиигээд өөрыгөө али...умэдэ түргэнөөр этигэдэг, дан хүндэ ...найдадаг, даншье хүнгэн зантайда бэсэ сүхэлжэ эхилээ юм. «Таниин түлөө хэрээһэ зүүхээр хэзээдээ бэлэнби»—гэжэ энээнһээ урда һанадаг байгаа. Гүрэн һангай мүнгэ үриһэн тайшаа ноёд Доржиин уншахадань, энэнь зохёолшын хэлэһэн үгэ бэшэ, харин Доржиин өөрынь өөрыгөө доромжолжо, Таниин урда һүгэдэһэн һүгэдэлгэ болоно. «Нимгэхэн сэдьхэлтэ государыня Татьяна Алексеевна, танай урда би өөрынгөө харюу хүлеэхэгүй дурлалаар шүтэжэ, духаараа газар сохин байнаб»,—гэһэн үгэнүүд шэхэндэнь Доржиин амаар хэлэгдэһээр дуулдана.

— Хэрбээ эдэ зохёолнуудаймни Танай сэдьхэлдэ таагүй байшоо һаа, бэеэ сүхэлэгты,—гэжэ уншахадань: «Би шамда дуратай бэшэб. Хэрбээ намда найдаад, һула һалашоо һаа, бэеэ сүхэлэ!—гэһэн үгэнүүд энэ удаа Таниин амаар хэлэгдэжэ дуулдаба. «Фаддей Булгаринтаяа шүдхэртээ булта арилагты» — гэжэ хэлээд Доржи пэндэгэр шарахан номоо булан тээшэ шэдэжэрхибэ. Тиигээд Таниин бэшэг абаад хахалан алдатарынь: «Доржи» ши яажа байнаш? Шамһаа сэсэн хүбүүн Банзарай бүлэ соо үгыл ха гэжэ бүхы Үшөөтэйн хүн зон хэлсэжэ байха, теэд үнэн дээрээ шамһаа тэнэг хүн дэлхэйдэ үгы байба. Хахалхынгаа урдахана ши энэ бэшэгээ уншал даа»,—гэжэ нэгэ аман хэлэбэ.

— Би һогтошоо гүб, али дэмыржэ галзууржа байна гүб,—гэжэ Доржи дуугарба. Тиигээд бэшэгээ уншажа эхилнэ. Бэшэгээ уншахадань тон ондоо, анханда үгы һанал найдалнууд ерэнэ: «Энэ бэшэг соогоо хэлэжэ минии үрдеэгүйе шамда наадаһан хүгжэм соом уншаарай. Хэршье этигэдэг нүхэрэйнгөө минии инаг дурые хуурмаг мэхэ гээшье һаа, бү этигээрэй. Уулзаха гэһэн газартаа миниигээ удаа удаалуулан арба гү, али бусад тушаалтад хуулиин хатуу гарһаа мултархын түлөө хэрээһэ зүүдэг ха юм. «Хэрбээ би гүрэндэ гэм хээд гү, али ондоогоороше бурханай, хаанай ба Эсэгэ оронойнгоо урда гэмтэй болошоо һаа, хэрээһэ зүүжэ, амидырһан Христосой урда һүгэдэн үбдэгэлдэхэ гээшэ гүб» гэжэ Доржи өөрөө өөрһөө асуугша һэн. Тиигээд лэ харюуень иимээр һанагшал даа: «Намайе хуулиин ёһоор сүүдлэгты. Намайе түрмэ, острог, крепостьдэ хаагты... Сүлэлгын эгээл хүндэдэнь эльгэгты. Теэд лэ хэнэйшье урда би һүгэдэн байхагүйб....» Теэд лэ Таниин зол жаргалай түлөө хэнэйшье урда һүгэдэн унахаар, бэеын ямаршье ядарал доромжолол тэсэхээр бэлэнби гэжэ һанажал ябаа... Татьяна Алексеевнагай түлөө хэрээһэ зүүхэһээ үлүү Доржи тунхариха байгаа аал? Тиигэжэ шиидэһэн байгаа ха юм.... Теэд лэ Таня ерэбэгүйл даа..

—Ном уншадаг ородой публикада зорюулһан зорюулга,—гэжэ Доржи уншаад, публика гэһэн үгын хойно мүшэхэнэй байхые хараба. Тиигээд публика гэһэн үгэ хадаа сэбэр гоёхоншье, сэсэншье эхэнэртэ хандаһан удхатай гэжэ ойлгобо. «Сэбэр гоёхоншье, сэсэншье эхэнэр» гэжэ уншахадань Татьяна Алексеевна урдань харагдана.

«Нимгэхэн сэдьхэлтэ государыня Танай, хүндэтэ Публикын урда ба өөрынгөө гурбан том зохёолоор шүтэжэ, духаараа газар сохин байнаб,—гэжэ дахин ерээшьегүй һаа, минии инаг дурые унтараа гэжэ бү голхороорой...» гэһэн үгэнүүд уншагдажа байба. Таня нюусаар ерээд, эдэ мүрнүүдые нэмээжэ бэшэжэрхибэ бэшэ гү?

«Зүб даа, хэнэй ямаршье худал үгэ хэлэжэ идхаа һаа, би Татьяна Алексеевнада гансал өөртэнь этигэхэб»,—гэжэ хэлээд, Доржи хубсаһаяа тайлаба.

Дэгэлээ үлгэхэ гэжэ ошожо ябатараа шала дээрэ юумын тэбхыжэ сайжа хэбтэхые обёоржорхибо. Тиигээд ягаахан бэшэгэй тиихэдэ хэбтээшэ тэрээхэн газарһаа дарсагар улаан сабуутай зурагар утахан конверт абаба. Доржи баясажа байба: нүхэдэйнь нэгэн бэшээл бэзэ даа. Үгышье һаа, энэ үдэшэ Гуляевайда ошоогүй шалтагаанаа дурдажа бэшээд, энэ бэшэгые Таня үүдэн доохонуур түлхиһэн байжа болоо. Тиигээд абажа таалахын оронд би дээгүүрынь хүлөөрөө гэшхэжэ ябааб

Доржи яаража ошоод, дэнгэй ойро бэшэгээ задалба. Конверт сооһоо хоёр эбхэһэн хахинадаг дараiгар, гараараа барихада һолжорхой, тоһо нэбтэрһэндэл адли саарһа гаргаба. Тэрэ саарһан дээрэнь шүлэглэжэ бэшэһэн оройдоол дүрбэхэн мүр байба. Тиигээд толгойнгоо үһэнэй хёрбоһолтор тонгойжо, тэрэ бэшэгээ уншаба. Теэд уншахадаашье ойлгобогүй, азбука дээрэ һууһан һурагшадал үзэглэжэ шахуу дахин уншаба:

Эрдэмтэйб гэдэг эрэ тахяахан
Эндэхиин һайхан басага намнаһандаа,
Ууртай монгол харсагануудтаа
Улаан залаагаа тоншуулхаш.

Доржи юушье ойлгонгүй һуужа байба. Эгээн энэ үедэ дахяад Таниин үгын дуулдаагүй һаа, Доржи яахаяашье мэдэхэгүй байба: «Энэшни, Доржи, тэнэг яндан амитадай атаа жүтөөнэй хэрэг. Ши бү уйдыш... Би үшөө ехээр шамда дурлахаб. Манай дундахи харилсаан нүхэдыемнай бултыень баясуулха бэшэл.... Манай дундахи дурлал зорёон лэ улам ехээр бүхэжэн баяжаһай гэжэ би һананаб... Доржи, ши юун гэжэ һананаш? Энэ хадаа Таниин бэшэгэй үгэнүүд, Таниин зориглоһон сэдьхэлэй дуунууд лэ байһан байба.

Хэнэйшьеб эльгээһэн энэ саарһа үнгэжэ, Доржи конверттэйнь үүдэн тээшэ хаяба. Харин толгой соонь хэнэйшьеб һанажа зохёоһон, хороор хашхарһан, хүсэжэ ядаад хусаһан, арайхан гэжэ арба табан үгөөр холбоһон шүлэгхэн үлдэбэ. «Хэнэй хэһэн хэрэг гээшэб?» Яажашье таажа болошогүй. «Манай үеын хүнүүд иимэнүүд далда бэшэг бэшэхэ дуратай ха юм даа. Хэрбээ хэндэшье хорогүй, хөөрдэм хүхюу элбэг дэлбэг Алексей Угрюмовай далда бэшэг заримдаа абадаг байхада, Казаниин барагхан басагадай нэгэнтэйнь сэдьхэлтэй болоһондоо үлэ һэжэглэгдэһэн минии иимэ һайшаалда хүртэһэн ямар гайхалтай хаб. «Энээнэй тухай хожом Угрюмовта хэлэхэб. Тэрэшни өөрөө иимэ бэшэгээ харуулаа һэн гэбэ. Магад тэрээндэ бэшэһэн хүн намда бэшэһэн байжа болоо. Сасуулхабди». Доржи тэрэ бэшэгээ абажа, уршалааень болюулаад ном соо хэхынгээ урда тээ үшөө дахин уншана. Теэд Угрюмовта ерээшэ бэшэг Василий Попугаевай эпиграмма һэн, харин энэ ямархан лэ поэдэй зохёоһон хабши?

Энэ хоротой муухай шүлэг тухайда мартаха хүсэлэй Доржидо ерэбэшье, ходол һанаандань ороод лэ жэрхэмшэгтэй гашуун амтаараа дурыень гутаахадажал байна. Теэд лэ Таниин һамбаатай аалихан, урин налархайхан үгын дуулдаагүй һаа, энэ бэшэг үшөө ямараар дурыснь гутаан зобоохо байгааб? «Дурлал гээшэ гансашье сэдьхэлэй баяр жаргал бэшэ, алибаа муу һэжэг һанал һаа, һанаа сэдьхэл аршалдаг, дэлхэйн эгээл гайхамшагта хуяг бэшэ гээшэ гү?»

Харлашаһан бронзо табюуртай дэнгээ абажа ошоод, гэрэлдэ Доржи нюураа харана. Теэд урдаһаань һаяхан абаһан бэшэгһээ барагар хара болошоһон шарайтай хүн гэтэнэ аал? Үгы... харин инаг дуранай, хүн түрэһэн омогорхолой гэрэлээр гэрэлтэйхэн эдир залуу студентын туранхайшаг хубхигар нюур сэхэ гэтэнэ. «Үгы даа, Доржи ши золгүй хүн бэшэ байнаш! Харин шамда иимэ бэшэг эльгээһэн хүн өөрөө хуби золгүй хүн болог. Үүлэтэ үндэрэй оройдо гараад, хүнэй зобоо уйдаа һаа, баясадаг, жаргал золтой һаа, гашуудадаг яяр яндан һохор тэнэг заримадай дээрэһээ би нёлбоһойб! Энэ тэнэг саарһа намда эльгээһэн тэрэ хүн минии сээжэ соо орожо хараа һаа ятараа гайхаха һааб? Хаб харанхы зүрхэнэй оронд дурлал омогорхолоор дүүрэн зүрхэнэй дуугаа дуулахадань сохилдожо байхые обёоржо, гэдэргэ һан һуухал һэн.

Тумба сооһоо бэдэржэ, Доржи алибаа юумые тэмдэглэжэ бэшэдэг «һанамжа дурасхалай дэбтэр» гаргажа, мохойн арһандал адлишуу, хашарһатай халиһыень аршаад, гуурһаяа абажа, эгээл сэбэр сагаахан хуудаһыень нээжэ, олон юумэ бодожо, һанажа ядажа, гоёор зохёохоёо хүсэн инсагалжа байншьегүй нэгэ зулаар бэшэжэрхинэ:

«Таня! Сэдьхэлэй хэды зэргэ ехэ һайн һайхан абари зангые бурхан шамда үршөөгөөб? Али зэргэ ехэ баяр зол ши намда асарбаш. Теэд үшөө ямар ехэ һайниие намда хэхэшни үдыб? Шинии тухайда бодомжолһон али бүхы зулгы дулаан бодолнуудыемни минии сэдьхэл яажа багтаанаб? Минии бишыхан зүрхэн хадаа шинии намда элбэг дэлбэгээр эльгээжэл байдаг хамаг һайниие бултыень багтаагаад, нэгэшье дуһалай тэдые салгидаангүй ябаха саба гээшэ аал? Шинии үгэһэн жаргалһаа нэгэшье дуһал салгидхангүй, үни удаан жэлнүүдтэ, ута наһа наһалжа шамтаяа суг хамта ябаһайб. Теэд шамда өөртэшни би юу үгэжэ шадаха хүн гээшэбиб даа?..

Манай республикын hонин

Ерээдүйн артистнууд

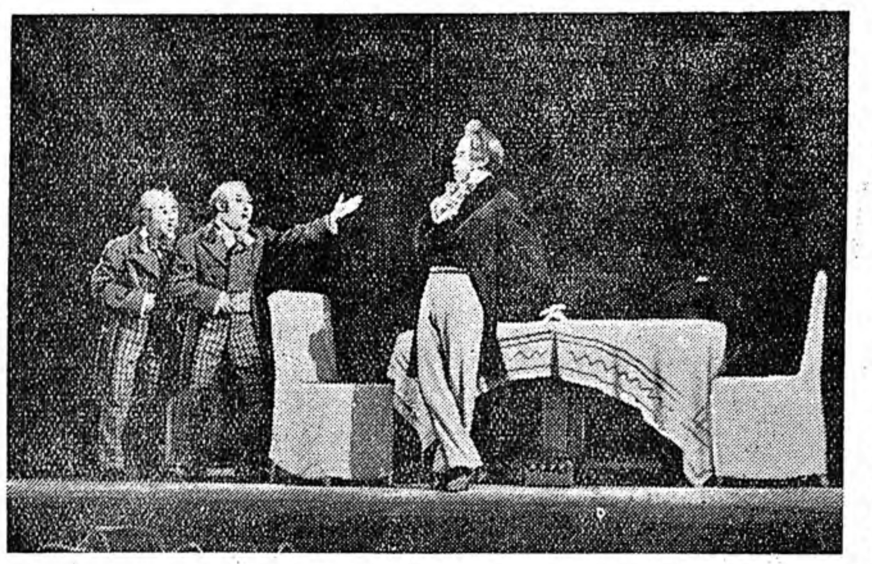

1953 ондо Ленинградай театральна институдай дэргэдэ бурят-монголой национальна студи нээгдэжэ, манай республикаhаа хорёод шахуу хүбүүд, басагад ороhон юм. Тэдэнэй дунда багшанар Д. Жалсараев, Ж. Цыреннимаев, П. Хамутаев, клубай хүдэлмэрилэгшэ Б. Нечкин, шахтёр З. Цыдыпов, арбадахи класс дүүргэhэн С. Хандуев, В. Санжимитыпова, К. Булыгина, Р. Гомбодоржиев болон бусад бии байгаа.

Түрүүшээр эдэ студентнүүд бэлэхэн аад, богонихон этюдүүдые наадажа эхилээ hэн. Саашадаа hуралсалайнь программа орёо боло болоhоор зүжэгэй нэгэ акт, бүхэли зүжэг табидаг болоо. Студиинхид 3-дахи курсада hуража байхадаа А. П. Чеховэй «Ваня абга» гэжэ зүжэг табяа бэлэй. «Яhала hайн зүжэг болоо, студентнэр hайнаар наадана» гэжэ институдай режиссурын таhагые даагша профессор Макарьев тиихэдэ хэлэhэн юм. Тэрэнэй удаа Н. В. Гоголиин «Ревизорые» мүн лэ hайнаар наадаа. Мүн тэрэшэлэн А. П. Чеховэй «Мэдүүлгэ», Лопе де Вегэй «Собака на сене» гэдэг зүжэгүүд бэлдэгдэнхэй.

Эдэнэр наадаhан рольнуудтаа харюусалгатайгаар, оролдосотойгоор хандажа, шадамар бэрхээр наадана.

Бурят-Монголой студиин студентнэр нёдондо жэлhээ Ленинградай культурын байшангуудта, клубуудта ошожо зүжэгүүдээ табидаг болонхой. Нютагай Соведүүдые hунгаха үеэр нүхэд Жалсараев, Гомбодоржиев, Щелкунова концертнэ бригадануудта ябалсаа. Март hарада Кировскэ заводой хүдэлмэришэдтэй уулзажа, «Ревизор» гэжэ комеди харуулаа hэн. Энэ зүжэгые хаража, заводойхид ехэтэ hонирхоо.

Энэ hарын эхеэр Ленинградай театральна институдай бурят-монголой студиинхид республикадаа практикаар ерэхэнь. Тэдэнэр июнь, июль hарануудта городой театрнууд, клубуудта, республикын совхозууд болон колхозуудта «Ревизор», «Ваня абга», «Мэдүүлгэ», «Собака на сене» гэхэ мэтэ зүжэгүүдые табиха, концертнүүдые харуулха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Ревизор» зүжэгэй 4-дэхи үзэгдэл. Хлестаковые—Б. Нечкин, Добчинскиие—Д. Жалсараев, Бобчинскиие З. Цыдыпов наадажа байна.

Ш. Чимитдоржиев.

Аман үгөөр хэлэгдэдэг журнал

Ториин аймагай Культурын байшан аман үгөөр хэлэгдэн гаргагдадаг журнал эмхидхэдэг болоо. Тэрэ журнал элдэб нэрэтэйгээр гаргагдана.

Энээнэй урда тээ гаргаhан түрүүшымнай номер «Бүгэдые мэдэхые хүсэнэб» гэhэн нэрэтэйгээр үнгэрэгдөө hэн. Журналай гараха үдэшэ Культурын байшанда хүнүүд олоороо сугларжа, шэнэ номер шагнадаг байна.

Түрүүшын номер «Коммунистическэ парти болбол коммунизмын илалтын түлөө советскэ арадай тэмсэлые эмхидхэгшэ, ударидагша хүсэн мүн» гэhэн түрүү бэшэгтэйгээр гаргагдаа hэн. Түрүү бэшэгые политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ общестын гэшүүн нүхэр Вшивков уншаба. Удаадахи хуудаhануудынь наука, техникэ, медицинэ, педагогика тухай бүлэгүүдтэ зорюулагдаhан байна.

Мүнөө журналай хоёрдохи номер гаргагдаба. Тэрэ номер «Манай ажабайдалда капитализмын үлэгдэл байха ёhогүй» гэhэн нэрэтэй юм. «Советскэ хүнүүдэй аяг зан, сэдьхэл бодол тухай» гэhэн журналай түрүү бэшэг эндэхи дунда hургуулиин багша Д. Я. Потапова уншаа. Тус номерто врач Простакишинагай «Архи уухада бэедэ ямар хоротойб», Ториин дунда hургуулиин директор нүхэр Будажаповай «Шажан шүтэлгэдэ хайшан гэжэ хандаха тухай», аймагай арадай судья нүхэр Малакшиновай «Элдэб муухай ааша гаргаха ябадалтай тэмсэл» гэhэн статьянууд уншагдаа. «Н. Островский — эрэлхэг зоригтойгоор, аятай зохидоор бэеэ абажа ябалгын жэшээ мүн» гэhэн статья уншагдаhан байна.

Удаадахи номернай «Агууехэ Октябрьска социалистическэ революци» гэhэн нэрэтэйгээр гаргагдахаар бэлэдхэгдэжэ байна.

А. Ринчинова.

Хүндэтэ түмэрзамшан

Түмэр замай Улан-Удын отделениин начальник нүхэр Рыбинский Улан-Удын депогой үнинэй хүдэлмэришэд, мүнөө пенсидэ гараhан нүхэдтэ түмэр замда үни удаан, ашагтай hайнаар ажаллаhанайнь түлөө «Хүндэтэ түмэрзамшан» гэhэн тэмдэгүүдые барюулба. Тэдэнэй тоодо Георгий Иванович Иванов бии. Энэ нүхэр Улан-Удын деподо 47 жэлэй туршада хүдэлмэрилөө. Георгий Иванович 1909 ондо тус деподо слесареэр хүдэлжэ захалhан аад, механик болотороо ургаа.

Байгал шадарай түмэр зам дээрэ 1910 онhоо хойшо ажаллаhан Степан Тимофеевич Прусаков, Александр Филиппович Дудин гэгшэд шагналда хүртэлсөө.

В. Воронов.

Залуушуулай үүсхэл

Улан-Удын мяханай комбинадай залуу хүдэлмэришэд Октябрьска революциин 40 жэлэй алдарта ойе ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтахын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллажа байна.

Мүнөө тэндэ комсомольско-залуушуулай бригаданууд эмхидхэгдээд, өөhэд хоорондоо мүрысэжэ байна. Hүүлэй дүнгэй ёhоор, нүхэд Е. Савельева, М. Шарипова, Н. Донских, З. Черниговская гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд түрүү зэргэдэ ябана.

Модон амhарта, ханза хэдэг цехын залуушуул комплексно бригадануудые эмхидхэхэ гэhэн hайн үүсхэл гаргаа. Нүхэр Сазоновой хүтэлбэрилдэг бригада халаан соогоо 250 хайрсаг хэхэ гэhэн дээшэлүүлэгдэhэн уялга абаа. Урдань энэ бригадын гэшүүд бэеэ даагаад туд бүхэндөө ажалладаг байгаа. Мүнөө комплексно аргаар хүдэлнэ. Тиин 5 үдэрэй туршада ажалайнгаа бүтээсэ 22 процент дээшэлүүлээ. Комплексно аргаар хүдэлмэрилхэдэ бүтээсэ ехэтэй байхаhаа гадна, ажалайнь шанар нилээд дээшэлнэ.

Н. Святогор.

Пайщигуудые элсүүлхэ hара

Республикын колхознигууд болон механизаторнуудые, хүдөө нютагуудтахи предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдые эд хэрэглэгшэдэй кооперацида пайщигуудаар элсүүлхэ hара үнгэргэгдэбэ.

Мухаршэбэрэй аймпотребсоюз энэ hарые эмхитэй hайнаар үнгэргөө. Тэндэ сельпонуудай түрүүлэгшэнэрэй, бухгалтернуудай зүблөөн үнгэргэгдэhэн, харюусалгата хүнүүд нютаг нютагуудай сельпонуудта эльгээгдэжэ, пайщигууд болоогүй хүн зоной дунда «Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин үүргэ ба удхашанар» гэhэн темээр хөөрэлдөө, лекцинүүд үнгэргэгдэhэн байна. Мүн сельпогой Уставтай ажалшад танилсуулагдаа, пайщигуудай эрхэ тухай ойлгууламжын хүдэлмэри тэдэнэй дунда үргэнөөр ябуулагдаа. Иимэ хүдэлмэриин ябуулагдаhанай ашаар аймаг дотор 500 гаран хүн нэмэжэ пайщигууд болоо.

Мүн тэрэшэлэн Курумканай, Тарбагатайн аймагуудта энэ hара hайнаар үнгэргэгдөө.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперацида пайщигуудые элсүүлгын энэ hарын туршада республика дотор 4885 хүн нэмэжэ пайщигууд болоhон байна.

Д. Колмаков.

Охотноон

(Натуралистын тэмдэглэл)

Охотноон шандаганай аймагта хабаададаг. Энэ амитан зумбраада орходоо hураггүй заахан бэетэй аад, хабтагар үргэн толгойтой, далбагар түхэрэен шэхэтэй, hүүлгүй юм. Боро ухаабтар үнгэтэй, шандаган шэнги хоёр дабхар үүдэн шүдэтэй. Энэ амитан манай республикын урда аймагуудай тала дайдада ажамидарна. Элдүүрилгэдэ ороогүй, шулуутай, харгаhаатай газарта охотноонууд hүрэг hүрэгөөрөө байрладаг. Заримдаа hүрэгынь 100 гаран толгой болодог. Тэдэнэй байрлаhан газарта тоо томшогүй олон, бэе бэедээ холбоотой нүхэн малтаатай байдаг юм.

Апрель hарада сроонойнь үень захалаад, 21—30 үдэрэй удаа эмэ охотноон гүлгэлдэг байна. Охотноонууд зундаа хоёр удаа гүлгэлнэ. Эдэнэр гүлгэдэйнгөө ехэ болоходо хэдэ хэдэн hүрэг боложо, үбэлжэлгэдэ бэлэдхэжэ захална. Июль hараhаа хүйтэн болотор үбhэ бэлдэжэ, нүхэнэйнгөө дэргэдэ сомодог. Сомоhон бухалайнь hуури 50 сантиметр, үндэрынь 20 — 40 сантиметр болоно.

И. Котов.

Зунай тэмдэг

(Фенологой тэмдэглэл)

Сибириин үлир жэмэсэй яблокын сэсэгээ унагаажа захалхада Байгал шадар зун эхилбэ гэжэ фенологууд тоолодог.

Июнь hарада манай эндэ диилэнхидээ наратай халуун үдэрнүүд боложо, 400 гаран янзын сэсэгүүд тала дайдые шэмэглэн hалбардаг. Мүн нохойн хоншоор ягаахан сэсэгүүдээ дэлгэжэ хүбшые гоёодог.

Июниин 20-доор помидорой рассада газарта hуулгагдадаг байна.

Зунай түрүүшын hарын эсэсээр бүхы ургамалнууд татагдаhандал түргэнөөр ургадаг.

Энэ үедэ хаа хаанагүй шубуунай янза бүриин абяан тала дайдые, хүбшэ нугые зэдэлүүлдэг.

Июниин тэн багаар хура, hойрой тэдэнэй удаа хүдүү, торхируугай хөөрхэн дальбараанууд бии болодог. Шубуунууд дальбараануудаа тэнжээхэ зуураа, хорото хорхой сохонуудые ехэ олоор хюдажа, хүдөө ажахыда, ой модоной ажахыда ехэ туhа үзүүлдэг.

Хандагай, буга, гүрөөhэн инзагалдаг. Алгана, ялаагана түрэhээ хаяжа захалдаг.

К. Иванов.

Хэмнай түрүүлэгшэ ааб? Урилдаад үзэе! **В. Хомутниковай** фотоэтюд.

Арадай демократиин оронуудта

Хитадта хүүгэд тушаа оролдолго гаргагдана

ПЕКИН, майн 30. (ТАСС). Хүүгэдые хамгаалха Бүхэхитадай арадай комитедэй үргэн заседани hаяхан Пекиндэ болоо. Профсоюзна, эхэнэрэй, залуушуулай болон бусад организацинууд энэ заседанида хабаадаа. Хүүгэдые хамгаалха, атомна дайнай бэлэдхэлдэ эсэргүүсэн тэмсэхэ гэhэн эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин түрүүлэгшэ Эжени Коттон гэгшын уряал бэшэгые заседанида хабаадагшад халуунаар дэмжэбэ. Хүнэй элүүрые хамгаалха, мүн тэдэнийе хүмүүжүүлхэ талаар нёдондо жэлдэ Хитадта ехэ хүдэлмэри хэгдээ гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдэбэ.

Нарайлалгын байшангуудые олоор байгуулhанай, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй олошорhоной ашаар hая гараhан хүүгэдэй үхэлгэ улам бага боложо байна гэжэ хүүгэдые хамгаалха арадай Бүхэхитадай комитедэй харюусалгата секретариин орлогшо Чжан Шу-и гэгшэ ТАСС-эй корреспондентдэ мэдүүлээ. Гансал городуудта бэшэ, мүн хүдөө ажахын олон кооперативуудта нарайлалгын шэнэ байшангууд баригдаа. Гансал нёдондо жэлдэ 163 мянган акушерка бэлэдхэгдээ. Хитадай сүлөөлэгдөөгүйдэ Хитадта хүүгэдэй нэгэшье поликлиникэ үгы байhан юм. 1955 ондо хүүгэдэй 22 поликлиникэ, харин 1956 ондо хүүгэдэй 41 поликлиникэ бии болобо.

Хитадай Арадай Республикын город болон хүдөө hууринуудта хүүгэдэй олон яслинууд, садуud байгуулагдаа. Нёдондо жэлдэ хүдөө нютагуудта 350 мянга гаран хүмүүжүүлэгшэд бэлэдхэгдээ. Ороной предприятинуудта 6580 хүүгэдэй ясли бии байгаа. Тэндэнь 206 мянган хүүгэд хүмүүжүүлэгдээ. Городской болон уезднэ органууд 98320 хүүгэдэй байха 2310 яслинуудые бариhан байна.

Мүнөө үедэ Хитадай Арадай Республикын правительство бүхы хүүгэдээ hургуулида ябуулха аргатай болоо үды байна. Гэбэшье, hургуулинуудай тоо улам бүри олошорно. 1956 ондо эхин hургуулинуудта 1955 онойхидо орходоо 10 миллион хүүгэдээр олон үхибүүд hураhан байна.

Шанхайда физкультура ба спортын ордон баригдаба

ПЕКИН, (ТАСС). Синьхуа агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, hаяхан Шанхайда физкультура ба спортын городской ордон баригдаа. Типографиин болон Шанхайн газетэнүүдэй редакциин хүдэлмэришэд ба албахаагшад эгээн түрүүн энэ ордон соо мүрысөө.

Физкультура ба спортын шэнэ ордон Шанхайн арадай түбэй паркын хажууда баригдаа. Энэ ордон 3600 дүрбэлжэн метр талмай эзэлнэ. Ордоной стадиондонь 6 мянган хүнэй hуури зохёогдонхой. Гимнастика, барилдаа, бокс, фехтовани, хүндэ атлетикэ эрхилхэ 6 hайн спортивна зал ордон соо бии. Гадна, столой теннисээр наадаха тусхай зал түхеэрэгдэнхэй.

Чехословакиин таряалан дээгүүр

ПРАГА, майн 30. (ТАСС). Чехословакида хабарай тарилга дүүрээ. Нёдондонойхидо орходоо хоёр—гурбан неделеэр урда ороohо таряанай тарилга мүнөө жэлдэ дүүрээ. Мүнөө жэлдэ эртэ хабар болоhон ушар ехэ туhа хүргөө. Хүдөө ажахын кооперативуудта, госхозуудта ажал хүдэлмэри hайнаар эмхидхэгдэжэ, олон машинанууд поли дээрэ хүдэлhэн байна. Мүнөө жэлдэ таряан ехээр таригдаа. Хэрбээ 1956 ондо 2.733.535 гектарта таряан таригдаhан байгаа hаань, 1957 ондо 2.753.258 гектар таряан таригдаба. Мүн техническэ культуранууд ехэ талмайда таригдаа.

Америкын ээрхэлгэдэ англиинхид дураа гутадаг боложо байна

ЛОНДОН, майн 30. (ТАСС). Гадаадын хэрэгүүдэй министр Сельвин Ллойд общинануудай палатада майн 30-да үгэ хэлэхэдээ, Хитадай Арадай Республикатай худалдаа наймаа ехээр хэдэг болохомнай гэжэ мэдүүлбэ.

Энэ ушар айхабтар ехэ удхашанартай гэжэ тэндэхи политическэ ажал-ябуулагшад тоолоно. Хитадтай худалдаа огтолон бү хэгты гэжэ Холбоото Штадуудай хорижо байгаашье hаань, Англиин правительство иимэ шиидхэбэри абаhан байна.

Бермуд арал дээрэ болоhон зүблөөндэ Макмиллан гэгшэ Хитадтай ехээр худалдаа хэдэг болохо тухай зүбшөөл президент Эйзенхауэрhээ hураhан байгаа. Тэрээнииень президент арсаhан байна.

Хитадтай улам ехээр худалдаа хэдэг болохо тухай Англиин правительствын абаhан шиидхэбэри булимтаран ээрхэхэ гэhэн Америкын политикада ехэ сохилто болобо гэжэ зарим шэнжэлэгшэд тоолоно.

Тайваньдахи байдал

НЬЮ-ЙОРК, майн 31. (ТАСС). Тайбэйдэхи байдал түгшүүритэй шанга байhаар.

Үнгэрэгшэ неделидэ американецуудта эсэргүү хүдэлөөнэй болоходо оруулагдаhан сэрэг мүнөө болотор байhаар. Городой шадар «түрүүшын захиралтаар город руу орохо» сэрэгэй шэнэ частьнууд суглуулагданхай. Мүн Америкын посольствын байшангай, тэрэшэлэн США-гэй информационно албан газарай хажууда зэбсэгтэ отрядууд байрланхай гэжэ Юнайтед пресс агентствын корреспондент мэдээсэнэ.

«Хатуу шанга байдалые hуларуулха зорилгоор» посольствынгоо болон бусад эмхи зургаануудайнгаа зарим хүдэлмэрилэгшэдые Америкын засагаархид Окинава арал дээрэ абаашахаяа бэлэдхэжэ байна гэжэ мэдээсэгдэнэ.

Америкын сержантын алаhан Лю Цзэ-жан гэгшын hамган Чан Кай-шиин Гадаадын хэрэгүүдэй министр Джордж Е гээшын дурадхаhан Америкын 5 мянган долларые абахаhаа арсаа гэжэ Тайбэйн газетэнүүд мэдээсэнэ.

Ливандахи байдал

БЕЙРУТ, майн 31. (ТАСС). Ливанай хэблэлэй мэдээсэhэнэй ёhоор, майн 30-да болоhон демонстрациин үедэ полициинхид демонстрантнууд хоёрой хоорондо тулалдаан боложо, гансал Бейрудтэ 7 хүн алуулhан, 70 хүн шархатаhан байна. 400 хүн тушаагдаа.

Правительствые унагааха зорилгоор эдэ демонстрацинуудые болон митингнүүдые эмхидхээ гэжэ правительствода дурагүй Ливанай ажал-ябуулагшад гэмнэгдэбэ гэжэ хэблэлдэ толилогдоhон правительствын мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Орон дотор журам сахиха хэрэгые правительство энээнhээ хойшо армиин командованида сүм даалгаба гэжэ коммюнике соо тэмдэглэгдэнэ. Хэблэлэй мэдээсэhэнэй ёhоор, правительствода дурагүй хүнүүдэй табиhан эрилтые сүм дүүргүүлхын тулада бүгэдэниитын забастовкые үргэлжэлүүлхыснь Ливанай «Национальна фронт» арад зониие уряалаа.

ХРОНИКО

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар СССР-эй Хүдөө ажахын министерство болон СССР-эй Совхозуудай министерство СССР-эй Хүдөө ажахын министерство гэжэ союзно-республиканска нэгэ министерство болон нэгэдүүлэгдээ.

Нүхэр Владимир Владимирович **Мацкевич** СССР-эй хүдөө ажахын министрээр томилогдоо.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора—32-74. отв. секретаря— 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем —24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00440. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. 3247.